



Fremsat den 21. januar 2010 af miljøministeren (Inger Støjberg, fg.)

## Forslag

til

### Lov om havstrategi<sup>1)</sup>

#### Kapitel 1

##### *Formål og anvendelsesområde*

§ 1. Loven har til formål at fastlægge rammerne for de foranstaltninger, der skal gennemføres for at opnå eller opretholde god miljøtilstand i havets økosystemer, og muliggøre en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer.

Stk. 2. Miljøministeren udarbejder havstrategier for at,

- 1) beskytte, bevare og forebygge forringelse af havmiljøet og, hvor det er muligt, genoprette marine økosystemer i områder, hvor de er blevet negativt påvirket,
- 2) forebygge og reducere tilførsler til havmiljøet med henblik på gradvis at udfase forureningen og sikre, at der ikke er nogen væsentlige virkninger på eller risici for havets biodiversitet, de marine økosystemer, menneskers sundhed eller retmæssige anvendelse af havet,
- 3) sikre de marine økosystemers evne til at håndtere forandringer, og
- 4) sikre, at det samlede pres fra menneskelige aktiviteter er foreneligt med opnåelse af god miljøtilstand.

§ 2. Loven omfatter danske havområder, herunder havbund og undergrund, på søterritoriet og i de eksklusive økonomiske zoner, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Loven finder ikke anvendelse på havområder, der strækker sig ud til 1 sømil uden for basislinjen, i det omfang de er omfattet af lov om miljømål mv. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder.

Stk. 3. Loven omfatter ikke aktiviteter, der alene tjener forsvarsformål eller den nationale sikkerhed.

##### *Definitioner*

§ 3. Ved miljøtilstand forstås i denne lov miljøets overordnede tilstand i havområderne under hensyntagen til de enkelte marine økosystemers struktur, funktion og processer samt de naturlige fysiografiske, geografiske, biologiske, geologiske og klimatiske faktorer tillige med de fysiske, akustiske og ke-

miske forhold, herunder forhold, der skyldes menneskelige aktiviteter i eller uden for det pågældende område.

Stk. 2. Ved god miljøtilstand forstås i denne lov en miljøtilstand, hvor havområderne giver økologisk mangfoldige og dynamiske oceaner og have, der er rene, sunde og produktive inden for rammerne af deres naturlige vilkår, og hvor havmiljøet udnyttes på et bæredygtigt niveau, så nuværende og fremtidige generationers muligheder for anvendelse og aktiviteter sikres. Ved god miljøtilstand sikres:

- 1) At de enkelte marine økosystemers struktur, funktion og processer samt de dermed forbundne fysiografiske, geografiske, geologiske og klimatiske faktorer tillader disse økosystemer at fungere i fuldt omfang og bevare deres modstandsdygtighed over for menneskeskabte miljøforandringer. Marine arter og habitater beskyttes, at menneskeskabt nedgang i biodiversiteten forebygges, og at de forskellige biologiske komponenter fungerer i indbyrdes balance.
- 2) At økosystemernes hydromorfologiske, fysiske og kemiske egenskaber, herunder dem, der skyldes menneskelige aktiviteter i det pågældende område, understøtter ovennævnte økosystemer, og at menneskeskabte tilførsler af stoffer og energi, herunder støj, i havmiljøet ikke skaber forureningsvirkninger.

Stk. 3. Ved miljømål forstås i denne lov en kvalitativ eller kvantitativ beskrivelse af den ønskede tilstand for de forskellige komponenter af samt belastningerne og påvirkningerne af havområderne.

Stk. 4. Ved forurening forstås i denne lov direkte eller indirekte udledning i havmiljøet af stoffer eller energi som følge af menneskelig aktivitet. Definitionen omfatter menneskeskabt undervandsstøj, der forårsager eller må forventes at forårsage skadevirkninger på de levende ressourcer og marine økosystemer, herunder tab af biodiversitet, farer for menneskers sundhed, hindringer for marine aktiviteter, herunder fiskeri, turisme, fritidsaktiviteter og anden legitim anvendelse af havet, forringelse af havvandets brugsværdi og ødelæggelse

<sup>1)</sup> Loven gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF af 17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger (havstrategirammedirektivet), EU-Tidende 2008 nr. L 164, side 19.

af herlighedsværdier eller generelt forringelse af den bæredygtige udnyttelse af havets goder og ydelser.

## Kapitel 2 *Havstrategier*

§ 4. Miljøministeren udarbejder efter forudgående drøftelse med berørte statslige myndigheder havstrategier for havområderne i

- 1) Nordsøen, herunder Kattegat, og
- 2) Østersøen.

*Stk. 2.* Ministeren kan bestemme, at havområderne nævnt i stk. 1 skal underopdeles. Underopdeles havområderne skal der udarbejdes en havstrategi for hvert af de underopdelte havområder.

*Stk. 3.* Havstrategierne skal samordnes med de lande, som Danmark deler havregioner med.

§ 5. Havstrategierne skal indeholde:

- 1) Basisanalyser, jf. § 6.
- 2) Beskrivelser af god miljøtilstand, jf. § 7.
- 3) Fastsættelse af miljømål og dertil knyttede indikatorer, jf. § 8.
- 4) Overvågningsprogrammer, jf. § 9.
- 5) Indsatsprogrammer, jf. § 10.

### *Basisanalyser*

§ 6. Basisanalyserne udarbejdes på baggrund af bilag 1 og skal indeholde:

- 1) En analyse af havområdernes væsentlige egenskaber og nuværende miljøtilstand, som særligt omfatter de fysiske-kemiske egenskaber, habitattyper og biologiske egenskaber.
- 2) En analyse af de væsentlige påvirkninger, herunder fra menneskelige aktiviteter, af havområdernes miljøtilstand. Analysen skal omfatte påvirkningernes kvalitative og kvantitative sammensætning og mærkbare tendenser, de vigtigste kumulative effekter og synergivirkninger og tage hensyn til relevante analyser, der er udarbejdet i medfør af den øvrige lovgivning.
- 3) En samfundsøkonomisk analyse af havområdernes udnyttelse og af omkostningerne ved en forringelse af havmiljøet.

### *Beskrivelse af god miljøtilstand*

§ 7. På baggrund af basisanalyserne og bilag 1 og 2 beskrives god miljøtilstand for havområderne.

### *Fastsættelse af miljømål*

§ 8. På baggrund af basisanalyserne og bilag 1 og 3 fastsættes miljømål og dertil knyttede indikatorer med henblik på at opnå god miljøtilstand i havområderne.

*Stk. 2.* Ved fastsættelsen af miljømål og indikatorer efter stk. 1 skal der tages hensyn til miljømål, der er fastsat efter anden lovgivning eller internationale aftaler. Det skal i den forbindelse sikres, at miljømålene er indbyrdes forenelige, og at der så vidt muligt tages hensyn til grænseoverskridende påvirkninger.

## *Overvågningsprogrammer*

§ 9. På baggrund af basisanalyserne, miljømålene og bilag 1 og 4 skal miljøministeren udarbejde og gennemføre overvågningsprogrammer med henblik på en løbende vurdering af miljøtilstanden i havområderne.

### *Indsatsprogrammer*

§ 10. På baggrund af basisanalyserne, miljømålene og bilag 5 fastlægger miljøministeren i indsatsprogrammer de foranstaltninger, der skal træffes for at opnå eller opretholde god miljøtilstand.

*Stk. 2.* Indsatsprogrammerne omfatter geografiske beskyttelsesforanstaltninger, der bidrager til sammenhængende og repræsentative net af beskyttede havområder, og som i tilstrækkelig grad dækker mangfoldigheden i de enkelte økosystemer.

*Stk. 3.* Der skal ved udarbejdelsen af indsatsprogrammerne tages hensyn til

- 1) de virkninger, som indsatsprogrammerne kan have på andre landes havområder, og
- 2) de sociale og økonomiske konsekvenser af de påtænkte foranstaltninger.

*Stk. 4.* Ministeren skal ikke træffe specifikke foranstaltninger, hvis basisanalyserne viser, at der ikke er nogen væsentlig risiko for havmiljøet, eller hvis omkostningerne ved foranstaltningerne ikke står i et rimeligt forhold til risikoen for havmiljøet, forudsat at der ikke sker yderligere forringelser.

§ 11. Miljøministeren kan i indsatsprogrammerne fastlægge områder, hvor miljømålene eller god miljøtilstand ikke kan opnås i alle henseender ved foranstaltninger fastlagt i indsatsprogrammerne, når dette er begrundet i

- 1) handlinger eller undladelser, som danske myndigheder ikke er ansvarlige for,
- 2) naturlige årsager,
- 3) force majeure, eller
- 4) ændringer eller forandringer af havområdets fysiske karakteristika på grund af foranstaltninger truffet af hensyn til overordnede samfundsinteresser, der tillægges større vægt end disse miljøpåvirkninger, herunder eventuelle grænseoverskridende påvirkninger.

*Stk. 2.* Hvor naturlige forhold umuliggør en forbedring af dele af havområdets tilstand inden udgangen af 2020, skal indsatsprogrammerne indeholde en beskrivelse heraf.

*Stk. 3.* Hvis stk. 1 og 2 finder anvendelse skal indsatsprogrammet forelægges EU-Kommissionen før det vedtages.

*Stk. 4.* Hvis stk. 1 og 2 finder anvendelse skal miljøministeren fortsat træffe passende ad hoc-foranstaltninger med henblik på at opfylde miljømålene i størst muligt omfang, forebygge yderligere forringelser i de berørte havområdets tilstand og begrænse de skadelige påvirkninger inden for Østersøen og Nordsøen eller i andre EU-medlemslandes havområder.

## Kapitel 3

### *Havstrategiernes tilvejebringelse*

§ 12. Miljøministeren offentliggør udkast til basisanalyserne, beskrivelserne af god miljøtilstand, fastsættelsen af mil-

jømål og dertil knyttede indikatorer, overvågningsprogrammerne og indsatsprogrammerne. Ved offentliggørelsen oplyser ministeren om indsigelsesfristen, jf. stk. 3.

*Stk. 2.* Samtidig med offentliggørelsen efter stk. 1 sendes udkastene til statslige, regionale og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af udkastene.

*Stk. 3.* Fristen for fremsættelse af indsigelser er 12 uger regnet fra datoen for offentliggørelsen.

**§ 13.** Efter udløbet af fristen i § 12, stk. 3, træffer miljøministeren afgørelse om basisanalyserne, beskrivelserne af god miljøtilstand, fastsættelsen af miljømål og dertil knyttede indikatorer, overvågningsprogrammerne og indsatsprogrammerne.

*Stk. 2.* Hvis der i forbindelse med afgørelser efter stk. 1 foretages væsentlige ændringer, kan ministeren ikke træffe afgørelse om de enkelte dele af havstrategierne, før eventuelle berørte parter har haft lejlighed til at udtale sig herom. Ministeren fastsætter en frist herfor. Hvis ændringerne er så omfattende, at der reelt foreligger nye udkast, skal procedurerne i § 12 følges.

*Stk. 3.* Ministeren offentliggør afgørelser efter stk. 1. Ved offentliggørelsen skal der gives klagevejledning, herunder oplysning om klagefrist.

## Kapitel 4

### *Revision af havstrategierne*

**§ 14.** Miljøministeren reviderer basisanalyserne, beskrivelserne af god miljøtilstand, fastsættelsen af miljømål og dertil knyttede indikatorer, overvågningsprogrammerne og indsatsprogrammerne hvert sjette år.

*Stk. 2.* Der kan til enhver tid foretages ændringer af de enkelte dele af havstrategierne. Reglerne i §§ 12 og 13 finder tilsvarende anvendelse på sådanne ændringer.

## Kapitel 5

### *Administrative bestemmelser*

**§ 15.** Miljøministeren kan bemyndige en statslig myndighed oprettet under Miljøministeriet eller, efter forhandling med vedkommende minister, andre statslige myndigheder til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren.

*Stk. 2.* Ministeren kan fastsætte regler om adgangen til at påklage afgørelser, der er truffet i henhold til bemyndigelse efter stk. 1, herunder at afgørelser ikke skal kunne påklages, jf. dog § 19, stk. 1.

*Stk. 3.* Ministeren kan fastsætte regler om udøvelsen af de beføjelser, som en anden statslig myndighed efter forhandling med vedkommende minister bliver bemyndiget til at udøve efter stk. 1.

**§ 16.** Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om:

- 1) Basisanalyser, herunder om analysemetoder og metodiske standarder m.v.
- 2) Beskrivelser af god miljøtilstand, herunder om hvilke kriterier og metodiske standarder, der skal anvendes ved beskrivelserne.
- 3) Fastsættelse af miljømål.

- 4) Overvågningsprogrammer, herunder om specifikationer og metodiske standarder for overvågningen.
- 5) Indsatsprogrammer.

**§ 17.** Regeringen kan indgå overenskomster med fremmede stater om fælles foranstaltninger til opfyldelse af lovens formål.

*Stk. 2.* Miljøministeren fastsætter regler til opfyldelse af internationale overenskomster, der indgås i henhold til stk. 1.

**§ 18.** Statslige, regionale og kommunale myndigheder er ved udøvelse af beføjelser i medfør af lovgivningen bundet af de miljømål og indsatsprogrammer, der fastsættes efter §§ 12 og 13.

### *Klage*

**§ 19.** Afgørelser truffet efter §§ 12 og 13 kan påklages til Naturklagenævnet for så vidt angår processuelle spørgsmål i forbindelse med tilvejebringelsen af havstrategierne.

*Stk. 2.* Naturklagenævnets formand kan på nævnets vegne træffe afgørelse i sager, der ikke skønnes at have meget væsentlig interesse i forhold til lovens formål.

*Stk. 3.* Naturklagenævnets afgørelser kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

**§ 20.** Klageberettiget er følgende:

- 1) Enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald.
- 2) Offentlige myndigheder.
- 3) Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø.
- 4) Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.
- 5) Erhvervsorganisationer, der varetager interesser inden for lovens område.

*Stk. 2.* Ved klage efter stk. 1, nr. 3, 4 og 5, kan klagenævnet kræve, at foreningerne eller organisationerne dokumenterer deres klageberettigelse ved indsendelse af vedtægter.

**§ 21.** Klage skal være indgivet skriftligt inden fire uger efter, at basisanalyser, beskrivelser af god miljøtilstand, fastsættelse af miljømål og dertil knyttede indikatorer, overvågningsprogrammer og indsatsprogrammer er offentliggjort. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

*Stk. 2.* Klage indgives til miljøministeren, der sender klagen til klagenævnet, jf. § 19, ledsaget af den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse.

**§ 22.** En klage har ikke opsættende virkning, medmindre klagenævnet bestemmer andet.

## Kapitel 6

### *Frister*

**§ 23.** Følgende tidsfrister er gældende for tilvejebringelsen af havstrategierne efter kapitel 2 og 3:

- 1) Basisanalyserne skal foreligge senest den 15. juli 2012.
- 2) Beskrivelserne af god miljøtilstand skal foreligge senest den 15. juli 2012.

- 3) Miljømålene skal være fastsat senest den 15. juli 2012.
- 4) Miljøministeren offentliggør senest den 31. december 2013 relevante oplysninger om de geografiske beskyttelsesforanstaltninger, der er nævnt i § 10, stk. 2.
- 5) Overvågningsprogrammerne opstilles og gennemføres senest den 15. juli 2014.
- 6) Indsatsprogrammerne udarbejdes senest den 31. december 2015.
- 7) Indsatsprogrammerne iværksættes senest den 31. december 2016.

## Kapitel 7

### *Ikrafttræden m.v.*

**§ 24.** Loven træder i kraft den 15. juli 2010.

**§ 25.** Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

## Vejledende liste over karakteristika, miljøbelastninger og påvirkninger

Tabel 1

### Karakteristika

Fysiske og kemiske forhold	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Topografi og dybdemåling af havbunden</li> <li>– Temperaturforhold og isdække på års- og årstidsbasis, strømhastighed, opveling, bølgeeksponering, blandingskarakteristika, turbiditet, opholdstid</li> <li>– Rumlig og tidsmæssig fordeling af salinitet</li> <li>– Rumlig og tidsmæssig fordeling af næringsstoffer (DIN, TN, DIP, TP, TOC) og ilt</li> <li>– pH- og pCO<sub>2</sub>-profiler eller tilsvarende anvendt til måling af forsureningen af havet</li> </ul>
Habitattyper	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Fremherskende habitattype(r) i havbund og vandsøjle med en beskrivelse af de karakteristiske fysiske og kemiske forhold såsom dybde, vandtemperaturforhold, strømme og andre vandbevægelser, salinitet, havbundens struktur og lagssammensætning</li> <li>– Udpegning og kortlægning af særlige habitattyper, navnlig typer, der er anerkendt eller udpeget som værende af særlig videnskabelig interesse eller af interesse for den biologiske mangfoldighed i henhold til fællesskabslovgivningen (habitat- og fugledirektivet) eller internationale konventioner</li> <li>– Habitater i områder, der er væsentlige på grund af deres karakteristika, beliggenhed eller strategiske betydning. Dette kan omfatte områder, der er udsat for intense eller specifikke miljøbelastninger, eller områder, der bør have en specifik beskyttelsesordning</li> </ul>
Biologiske forhold	<ul style="list-style-type: none"> <li>– En beskrivelse af de biologiske samfund, der er knyttet til de fremherskende habitater i havbund og vandsøjle. Dette omfatter oplysninger om planteplankton- og dyreplanktonsamfund, herunder arter samt sæsonbetinget og geografisk variabilitet</li> <li>– Oplysninger om dækfrøede planter, makroalger og bundens hvirvelløse fauna, herunder artssammensætning, biomasse og variabilitet på års- og årstidsbasis</li> <li>– Oplysninger om fiskebestandenes struktur, herunder deres tæthed, udbredelse og alders/ størrelsesfordeling</li> <li>– En beskrivelse af populationsdynamikken, det naturlige og faktiske udbredelsesområde samt status for marine pattedyrarter og krybdyrarter, der forekommer i havregionen eller subregionen</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>– En beskrivelse af populationsdynamikken, naturligt og faktisk udbredelsesområde samt status for havfuglearter, der forekommer i havregionen eller subregionen</li> <li>– En beskrivelse af populationsdynamikken, naturligt og faktisk udbredelsesmåde samt status for andre arter, der forekommer i havregionen eller subregionen og er omfattet af fællesskabslovgivning eller internationale aftaler</li> <li>– En opgørelse over tidsmæssig forekomst, tæthed og rumlig udbredelse af ikke-hjemmehørende, eksotiske arter, eller, hvor det er relevant, genetisk distinkte former af hjemmehørende arter, der findes i havregionen eller subregionen</li> </ul>
Andre forhold	<ul style="list-style-type: none"> <li>– En beskrivelse af situationen med hensyn til kemikalier, herunder kemikalier, der giver anledning til bekymring, sedimentkontaminering, hot spots, sundhedsproblemer og kontaminering af biota (især biota bestemt til konsum)</li> <li>– En beskrivelse af andre forhold eller karakteristika, der er typiske eller specifikke for havregionen eller subregionen</li> </ul>

Tabel 2

### **Miljøbelastninger og påvirkninger**

Fysisk tab	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Tildækning (f.eks. med menneskeskabte strukturer eller ved klappning)</li> <li>– Befæstning (f.eks. med permanente anlæg)</li> </ul>
Fysisk skade	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ændringer i tilsiltning (f.eks. udløb fra rørledninger, øget afstrømning og opmudring/ klappning)</li> <li>– Afskrabning (f.eks. påvirkning af havbunden ved erhvervsfiskeri, sejlads, opankring)</li> <li>– Selektiv udvinding (f.eks. ved udforskning og udnyttelse af levende og ikkelevende ressourcer på havbund og i undergrund)</li> </ul>
Andre fysiske forstyrrelser	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Undervandsstøj (f.eks. fra skibsfart, akustisk undervandsudstyr)</li> <li>– Affald i havet</li> </ul>
Indgreb i hydrologiske processer	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Væsentlige ændringer i temperaturforhold (f.eks. ved udløb fra kraftværker)</li> <li>– Væsentlige ændringer i salinitetsforhold (f.eks. ved faste anlæg, der hæmmer vandbevægelser, og vandindvinding)</li> </ul>
Kontaminering med farlige stoffer	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Tilførsel af syntetiske forbindelser (f.eks. prioriterede stoffer, omhandlet i direktiv 2000/60/EF (vandrammedirektivet), der har betydning for havmiljøet, såsom pesticider, antibegroningsmidler, lægemidler, f.eks. ved tab fra diffuse kilder, forurening fra skibe, atmosfærisk deposition) og biologisk aktive stoffer</li> <li>– Tilførsel af ikke-syntetiske stoffer og forbindelser (f.eks. tungmetaller og kulbrinter, f.eks. ved forurening fra skibe, efterforskning efter og udnyttelse af olie, gas og mineraler, atmosfærisk deposition, tilførsel fra floder)</li> </ul>

	– Tilførsel af radionuklider
Systematisk og/eller forsætlig udledning af stoffer	– Tilførsel af andre stoffer i fast, flydende eller luftformig tilstand som følge af en systematisk og/eller forsætlig udledning heraf i havmiljøet, som er tilladt i henhold til anden fællesskabslovgivning og/eller internationale konventioner
Tilsætning af næringsstoffer og organiske stoffer	– Tilførsler af gødningsstoffer og andre kvælstof- og fosforrige stoffer (f.eks. fra punktkilder, og diffuse kilder, herunder landbrug, akvakultur, atmosfærisk deposition)  – Tilsætning af organisk materiale (f.eks. udledning fra kloakker, fiske- og skaldyrsopdræt og tilførsel fra floder)
Biologisk forstyrrelse	– Tilførsel af mikrobielle patogener  – Indførelse af ikke-oprindelige arter og flytninger  – Selektiv udtagning af arter, herunder tilfældige fangster af ikke-målarter (f.eks. ved erhvervs- og fritidsfiskeri)

**Kvalitative deskriptorer til beskrivelse af god miljøtilstand**

- 1) Biodiversiteten er opretholdt. Kvaliteten og forekomsten af habitater samt udbredelsen og tætheden af arter svarer til de fremherskende fysiografiske, geografiske og klimatiske forhold.
- 2) Ikke-hjemmehørende arter indført ved menneskelige aktiviteter ligger på niveauer, der ikke ændrer økosystemerne i negativ retning.
- 3) Populationerne af alle fiske- og skaldyrarter, der udnyttes erhvervsmæssigt ligger inden for sikre biologiske grænser og udviser en alders- og størrelsesfordeling, der er betegnende for en sund bestand.
- 4) Alle elementer i havets fødenet, i den udstrækning de er kendt, er til stede og forekommer med normal tæthed og diversitet og på niveauer, som er i stand til at sikre en langvarig artstæthed og opretholdelse af arternes fulde reproduktionsevne.
- 5) Menneskeskabt eutrofiering er minimeret, navnlig de negative virkninger heraf, såsom tab af biodiversitet, forringelse af økosystemet, skadelige algeforekomster og iltmangel på vandbunden.
- 6) Havbundens integritet er på et niveau, der sikrer, at økosystemernes struktur og funktioner bevares, og at især bentiske økosystemer ikke påvirkes negativt.
- 7) Permanent ændring af de hydrografiske egenskaber påvirker ikke de marine økosystemer i negativ retning.
- 8) Koncentrationer af forurenende stoffer ligger på niveauer, der ikke medfører forureningsvirkninger.
- 9) Forurenende stoffer i fisk og skaldyr til konsum overstiger ikke de niveauer, der er fastlagt i fællesskabslovgivningen eller andre relevante standarder.
- 10) Egenskaberne ved og mængderne af affald i havet skader ikke kyst- og havmiljøet.
- 11) Indførelsen af energi, herunder undervandsstøj, befinder sig på et niveau, der ikke påvirker havmiljøet i negativ retning.

For at beskrive god miljøtilstand, som omhandlet i § 7, skal der tages hensyn til hver af de kvalitative deskriptorer, der er opført på listen i dette bilag, med henblik på at identificere de deskriptorer, der skal anvendes til at beskrive god miljøtilstand for den pågældende havregion eller subregion. Hvis miljøministeren mener, at det ikke er hensigtsmæssigt at anvende én eller flere af disse deskriptorer, forelægger ministeren Kommissionen en begrundelse herfor.



## Bilag 3

### Vejledende lister over karakteristika, der skal tages hensyn til ved fastsættelse af miljømål

- 1) Tilstrækkelig dækning af de elementer, der karakteriserer havområder henhørende under Danmarks overhøjhed eller jurisdiktion inden for en havregion eller subregion.
- 2) Behov for a) ud fra definitionen af god miljøtilstand at fastsætte mål, hvis opfyldelse resulterer i en ønsket tilstand, b) at fastsætte målbare mål og dertil knyttede indikatorer, der kan kontrolleres og vurderes, og c) at fastsætte operative mål, der refererer til konkrete gennemførelsesforanstaltninger med henblik på at understøtte opfyldelsen af målene.
- 3) Specifikation af den miljøtilstand, der skal opnås eller opretholdes, og formulering af denne tilstand i form af målbare egenskaber ved de elementer, der karakteriserer Danmarks havområder inden for en havregion eller subregion.
- 4) Målene skal være forenelige og ikke i modstrid med hinanden.
- 5) Specifikation af de ressourcer, der er nødvendige for at opfylde målene.
- 6) Formulering af mål og en tidsplan, herunder eventuelle midlertidige mål, for opfyldelsen af disse.
- 7) Specifikation af indikatorer, der kan benyttes til at overvåge fremskridt og støtte beslutningstagningen med henblik på målopfyldelsen.
- 8) Om nødvendigt specificeres referencepunkter (mål- og grænsereferencepunkter).
- 9) Behørig hensyntagen til økonomiske og sociale forhold i forbindelse med fastlæggelsen af mål.
- 10) Undersøgelse af den række miljømål med dertil knyttede indikatorer samt grænse- og målreferencepunkter, der er fastlagt i lyset af de i § 1 omhandlede generelle miljømål, med henblik på at vurdere, om opfyldelsen af målene vil føre til, at havområderne under Danmarks overhøjhed eller jurisdiktion inden for en havregion når den ønskede tilstand.
- 11) Overensstemmelse mellem miljømålene og de mål, som Fællesskabet og Danmark har forpligtet sig til at opfylde i henhold til relevante internationale og regionale aftaler, under anvendelse af de mål, der er mest relevante for at nå de miljømålsætninger, der er fastsat i § 1.
- 12) Efter fastsættelsen af miljømålene og indikatorerne bør de sammenholdes med de generelle miljømål, der er omhandlet i § 1, med henblik på at vurdere, om opfyldelsen af miljømålene vil føre til, at havområderne når den ønskede tilstand.

**Overvågningsprogrammer**

- 1) Der må fremlægges oplysninger med henblik på en vurdering af miljøtilstanden og af afstanden til og fremskridtene hen imod god miljøtilstand i overensstemmelse med bilag 1 og med de kriterier og metodiske standarder, der skal defineres af EU-Kommissionen i henhold til direktivet.
- 2) Der må tilvejebringes oplysninger, som gør det muligt at udvælge egnede indikatorer for miljømål.
- 3) Det må sikres, at der tilvejebringes oplysninger, som gør det muligt at vurdere virkningerne af de i § 10 nævnte foranstaltninger.
- 4) Konstateres der afvigelser fra den ønskede miljøtilstand, må der indføres aktiviteter, der gør det muligt at finde frem til årsagen til forringelsen og dermed til, hvilke afhjælpende foranstaltninger der eventuelt bør træffes for at vende tilbage til god miljøtilstand.
- 5) Der må fremlægges oplysninger om kemisk forurening i arter bestemt til konsum fra områder med erhvervsfiskeri.
- 6) Der må indføres aktiviteter, der kan bekræfte, at de afhjælpende foranstaltninger resulterer i de ønskede ændringer og ikke i uønskede bivirkninger.
- 7) Der må indsamles oplysninger på havregionsniveau eller subregionsniveau i overensstemmelse med § 4.
- 8) Det må sikres, at fremgangsmåden ved vurdering og vurderingsmetoderne er indbyrdes sammenlignelige inden for og mellem havregioner og/eller subregioner.
- 9) Der må udarbejdes tekniske specifikationer og standardovervågningsmetoder på fællesskabsplan for at gøre oplysningerne sammenlignelige.
- 10) Der må så vidt muligt sikres overensstemmelse med eksisterende programmer udarbejdet på regionalt og internationalt niveau, så programmerne bliver sammenhængende og dobbeltarbejde undgås, under anvendelse af de retningslinjer for overvågning, der er mest relevante for den pågældende havregion eller subregion.
- 11) Som en del af basisanalysen, må der indføres en vurdering af væsentlige ændringer i miljøforholdene og om nødvendigt nye og opdukkende problemer.
- 12) Som en del af basisanalysen, må de i bilag 1 anførte relevante elementer, herunder deres naturlige variabilitet, medtages, og fremskridtene i retning af opfyldelsen af miljømålene må i givet fald evalueres under anvendelse af de fastsatte indikatorer og deres grænse- eller målreferencepunkter.

**Indsatsprogrammer**

- 1) Kontrol med input: forvaltningsforanstaltninger, der har indflydelse på det tilladte niveau af menneskelig aktivitet.
- 2) Kontrol med output: forvaltningsforanstaltninger, der har indflydelse på det tilladte niveau af forstyrrelser i en økosystemkomponent.
- 3) Rumlig og tidsmæssig fordelingskontrol: forvaltningsforanstaltninger, der har indflydelse på, hvor og hvornår en aktivitet må finde sted.
- 4) Foranstaltninger til koordinering af forvaltningen: redskaber, hvormed det sikres, at forvaltningen koordineres.
- 5) Foranstaltninger til forbedring af sporingen af havforurening, hvor dette er muligt
- 6) Økonomiske incitament: forvaltningsforanstaltninger, der giver brugerne af havøkosystemerne en økonomisk interesse i at agere på en måde, der bidrager til at opfylde målsætningen om god miljøtilstand.
- 7) Skadebegrænsnings- og genopretningsværktøjer: forvaltningsværktøjer, der fremmer genoprettelse af beskadigede komponenter af havøkosystemer.
- 8) Kommunikation, inddragelse af interessenter og oplysning af offentligheden.

# Bemærkninger til lovforslaget

## Almindelige bemærkninger

### Indholdsfortegnelse

1. Indledning
  - 1.1 Formålet med lovforslaget
  - 1.2 Lovforslagets hovedindhold
2. Baggrunden for lovforslaget
  - 2.1 Havstrategidirektivet
    - 2.1.1 Formålet med havstrategidirektivet
    - 2.1.2 Direktivets anvendelsesområde
    - 2.1.3 Havstrategierne – tidsfrister
    - 2.1.4 Havstrategierne – forberedelse og indhold
    - 2.1.5 Offentlighedens inddragelse
    - 2.1.6 Undtagelser fra miljømål
    - 2.1.7 Geografiske beskyttelsesforanstaltninger
    - 2.1.8 Pilotprojekter
    - 2.1.9 Forholdet til ikke EU-aktører
    - 2.1.10 Rapportering til EU-Kommissionen
    - 2.1.11 Komitéretsakter
  - 2.2 Havstrategidirektivets sammenhæng med andre direktiver og internationale aftaler
    - 2.2.1 Natura 2000-direktiverne og vandrammedirektivet
    - 2.2.2 De regionale og globale havkonventioner
3. Lovforslagets indhold
  - 3.1 Myndigheder
  - 3.2 Havstrategier
    - 3.2.1 Basisanalyser
    - 3.2.2 Beskrivelse af god miljøtilstand og fastsættelse af miljømål
    - 3.2.3 Overvågningsprogrammer
    - 3.2.4 Indsatsprogrammer
    - 3.2.5 Undtagelser fra miljømål
    - 3.2.6 Havstrategiernes retsvirkninger
    - 3.2.7 Offentlighedens inddragelse
    - 3.2.8 Administrative bestemmelser og klageadgang
4. Forholdet til anden lovgivning
5. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
  - 5.1 Staten
  - 5.2 Kommuner og regioner
6. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.
7. Lovforslagets miljømæssige konsekvenser
8. Forholdet til EU-retten
9. Hørte myndigheder og organisationer mv.
10. Sammenfattende skema

### 1. Indledning

#### 1.1 Formålet med lovforslaget

Formålet med lovforslaget er at gennemføre dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF af

17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger (havstrategirammedirektivet), EU-Tidende nr. L 164 af 25/06/2008 s. 19 - 40. Direktivet er vedlagt som bilag.

Direktivet trådte i kraft den 15. juli 2008 og skal være gennemført i medlemslandenes lovgivning senest den

15. juli 2010. I lovforslaget er det valgt at erstatte EU's populærtitel »havstrategiramme-direktivet« med populærtitlen »havstrategidirektivet«.

Havstrategidirektivet pålægger overordnet det enkelte medlemsland at udarbejde og gennemføre havstrategier. Ved tilvejebringelse af havstrategierne skal der udarbejdes basisanalyser med beskrivelse af tilstand og påvirkninger af de enkelte havområder, fastlægges mål for natur- og miljøtilstand med tilhørende indikatorer samt udarbejdes indsats- og overvågningsprogrammer for at fastholde eller opnå god miljøtilstand for havet i 2020.

Formålet med havstrategierne er at muliggøre en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer. Mere konkret er målet at beskytte, bevare og forebygge forringelse af havmiljøet og så vidt muligt genoprette allerede skete skader. Samtidig skal forureningen af havmiljøet og dens skadevirkninger reduceres og forebygges. Gennem anvendelse af en økosystembaseret tilgang til forvaltning af menneskelige aktiviteter skal det sikres, at det samlede pres fra menneskelige aktiviteter holdes inden for niveauer, der er forenelige med opnåelsen af god miljøtilstand, og at de marine økosystemer bevarer evnen til at håndtere de forandringer de bliver udsat for.

Lovforslaget angiver alene rammerne for havstrategiernes udarbejdelse og fastsætter ikke, hvad havstrategiernes ambitionsniveau med hensyn til natur- og miljøbeskyttelse skal være. Der vil i de kommende år blive truffet beslutninger om ambitionsniveauet.

Lovforslaget indeholder bemyndigelser til at miljøministeren kan udforme supplerende regler, når forudsætningerne for dette foreligger, bl.a. i form af tekniske formater og metodiske standarder som resultat af komitéarbejdet, jf. afsnit 2.1.4 og 2.1.11 nedenfor. For så vidt angår miljømål, skal det særligt bemærkes, at ministeren vil inddrage Folketingets politiske partier før bemyndigelsen vil blive udnyttet.

## 1.2. Lovforslagets hovedindhold

Forslaget til lov om havstrategi danner rammerne for den danske retlige implementering af havstrategidirektivet.

Lovforslaget indeholder en pligt for miljøministeren til at udarbejde havstrategier efter forudgående drøftelse med berørte statslige myndigheder. Havstrategierne omfatter basisanalyser, beskrivelse af god miljøtilstand, fastsættelse af miljømål og dertil knyttede indikatorer, overvågningsprogrammer og indsatsprogrammer. Lovforslaget beskriver nærmere kravene til havstrategiernes indhold og proceduren for udarbejdelsen. Lovforslaget indeholder endvidere en pligt for ministeren til at revidere havstrategiernes enkelte dele hvert sjette år.

Det foreslås i lovforslaget, at miljøministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om de enkelte dele af havstrategierne. Lovforslaget giver ministeren mulighed for at delegerede de beføjelser, der er tillagt ministeren i lovforslaget. I praksis vil der ske delegation til By- og Landskabsstyrelsen. Lovforslaget giver regeringen mulighed for at indgå overenskomster med fremmede stater om fælles foranstaltninger til opfyldelse af lovens formål

Lovforslaget indeholder bestemmelser om høring af offentligheden og klagebestemmelser med klagevejledning.

Lovforslaget danner alene rammen for beskyttelsen af de danske havområder med henblik på at opnå eller opretholde god miljøtilstand. Det foreslås i lovforslaget at offentlige myndigheder ved udøvelsen af deres myndighedsopgaver er bundet af de fastsatte miljømål og indsatsprogrammer.

## 2. Baggrunden for lovforslaget

### 2.1 Havstrategidirektivet

Havstrategidirektivet (Rådets direktiv 2008/56/EF af 17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger) skaber en samlet reguleringsmæssig ramme, som på den ene side skal sikre eller genoprette økosystemerne i havet og på den anden side sikre den fortsatte bæredygtige udnyttelse af havets ressourcer. Ved ressourcer forstås i denne sammenhæng såvel de biologiske ressourcer som ressourcerne i havbunden, og de mere overordnede funktioner af økosystemet, fx vandkredsløbet. Havet er udsat for et samlet pres fra en række påvirkninger, som allerede i dele af de europæiske have truer strukturen og funktionerne af havets økosystemer. Det gælder bl.a. Nordsøen og Østersøen. Truslerne kommer fra en række aktiviteter, fx fiskeri og fiskeopdræt, olie- og gasudvinding, skibsfart, landbrug og udledninger af spildevand og miljøfarlige stoffer, og effekterne af disse forstærkes af klimaændringerne.

Direktivet er den EU-retlige opfølgning på det 6. miljøhandlingsprogram fra 2001 og den tematiske strategi for beskyttelse af havmiljøet, som EU-Kommissionen fremlagde i 2002 (COM(2002)539). Dansk tilslutning til direktivet bygger på rammenotatet fra december 2006.

Havstrategidirektivet er et minimumsdirektiv, som tillader medlemslandene at gennemføre strengere foranstaltninger eller gennemføre dem tidligere end fastlagt i direktivet.

Direktivet indeholder en række af de samme elementer som indgår i lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), som implementerer såvel dele af vandrammedirektivet som dele af habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet. Disse direktiver omtales nærmere nedenfor i afsnit 2.2.1. Proceduren for udarbejdelse af havstrategierne adskiller sig fra proceduren for udarbejdelse af vand- og Natura 2000-planerne. Havstrategierne består således af en række dele, som udarbejdes, sendes i høring og færdiggøres enkeltvis, mens vand- og Natura 2000 planlægningen består af planer, der udvikles over en idéfase og efterfølgende offentlig høring, hvorefter planerne vedtages samlet.

### 2.1.1 Formålet med havstrategidirektivet

Formålet med direktivet er, jf. direktivets artikel 1, at bidrage til en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer. For at opfylde direktivets formål skal medlemslandene udarbejde og gennemføre havstrategier. Arbejdet med havstrategierne skal tilrettelægges ud fra en økosystembaseret tilgang. Det betyder, at forvaltningen af havet skal tilrettelægges ud fra en helhedsbetragtning, hvor alle dele af økosystemerne og alle påvirkningerne, også fra de menneskelige aktiviteter, skal indgå.

Havstrategierne skal således beskytte og forebygge forringelser af havmiljøet samt genoprette påvirkede marine økosystemer. Strategierne skal endvidere reducere og forebygge forurening. Det skal dermed sikres, at der ikke sker væsentlige påvirkninger af eller opstår risici for den marine biodiversitet, de marine økosystemer, menneskers sundhed eller den legitime, bæredygtige anvendelse af havet. Havstrategierne skal udvikles i sammenhæng med anden relevant politik, aftaler og lovbestemmelser vedrørende det marine miljø.

### 2.1.2 Direktivets anvendelsesområde

Det fremgår af direktivets artikel 2 og 3, at direktivet omfatter havområder der strækker sig ud til grænsen for de eksklusive økonomiske zoner, som er under EU-medlemslandenes overhøjhed eller jurisdiktion, herunder havbunden og undergrunden. For kystvande finder direktivet dog kun anvendelse i begrænset omfang, grundet forholdet til anden EU-lovgivning, jf. afsnit 2.2.1.

De eksklusive økonomiske zoner omfatter havområder uden for og stødende op til søterritoriet indtil en afstand af 200 sømil (1 sømil er 1,852 km) fra de til enhver tid gældende basislinjer. Basislinjen følger normalt kysten, nærmere bestemt den normale daglige vandstandslinje. Hvor kysten er præget af fremspring, fjorde,

øer eller er ustabil, bruges der dog ofte en beregnet basislinje, som ikke nødvendigvis følger kystlinjen.

Kystvande forstås i denne sammenhæng som defineret i vandrammedirektivet, hvilket vil sige et havområde, der strækker sig ud til 1 sømil uden for basislinjerne. I direktivet omfatter kystvande udover selve vandsøjlen også havbunden og undergrunden.

Direktivet opdeler havet i regioner således, at de danske havområder hører under hhv. Østersøen og det nordøstlige Atlanterhav, og således at Kattegat sammen med Nordsøen tilhører det nordøstlige Atlanterhav, jf. direktivets artikel 4. Havområderne kan yderligere opdeles i forbindelse med implementeringen af direktivet.

Der henvises til bemærkningerne til § 2, hvor lovforslagets anvendelsesområde er nærmere beskrevet.

### 2.1.3 Havstrategierne – tidsfrister

Medlemslandene skal udarbejde og gennemføre havstrategier for deres havområder efter en nærmere fastlagt proces, som omfatter følgende elementer og tidsfrister:

#### 15. juli 2010

- Gennemførelse af direktivet i national lovgivning, jf. direktivets artikel 26, stk. 1.
- Underretning af EU-Kommissionen om evt. underopdeling af havområderne. Opdelingen kan revideres frem til 15. juli 2012, jf. direktivets artikel 26, stk. 1, jf. artikel 4, stk. 2, in fine.
- Kriterier og metodiske standarder, som medlemslandene skal anvende ved fastlæggelsen af god miljøtilstand, fastlægges i komitéprocedure på basis af direktivets bilag, jf. direktivets artikel 9, stk. 3.

#### 15. januar 2011

- Indberetning af nationale ansvarlige myndigheder til EU-Kommissionen, jf. direktivets artikel 7, stk. 1.

#### 15. juli 2012

- Basisanalyser med beskrivelser og vurderinger af miljøtilstand og påvirkninger samt en samfundsøkonomisk analyse af havområdernes udnyttelse foreligger, jf. direktivets artikel 5, stk. 2, litra a, nr. i.
- Beskrivelser af god miljøtilstand foreligger, jf. direktivets artikel 5, stk. 2, litra a, nr. ii.
- Miljømål med tilknyttede indikatorer fastlægges, jf. direktivets artikel 5, stk. 2, litra a, nr. iii.

#### 31. december 2013

- Offentliggørelse af oplysninger om geografiske beskyttelsesforanstaltninger, som vil kunne indgå i indsatsprogrammerne, jf. direktivets artikel 13, stk. 6.
- Offentliggørelse af oplysninger om henvendelser til fællesskabet eller internationale samarbejdsorganer med henblik på vedtagelse af foranstaltninger på områder, der forvaltes af disse, jf. direktivets artikel 13, stk. 6.

#### 15. juli 2014

- Opstilling og gennemførelse af overvågningsprogrammer, som er koordineret mellem havområderne, jf. direktivets artikel 5, stk. 2, litra a, nr. iv.

#### 31. december 2015

- Færdiggørelse af indsatsprogrammer, jf. direktivets artikel 5, stk. 2, litra b, nr. i.

#### 31. december 2016

- Iværksættelse af indsatsprogrammer, jf. direktivets artikel 5, stk. 2, litra b, nr. ii.

#### 15. juli 2018

- Revision af basisanalyser, jf. direktivets artikel 17, stk. 2, litra a.
- Revision af beskrivelser af god miljøtilstand, jf. direktivets artikel 17, stk. 2, litra a.
- Revision af miljømål, jf. direktivets artikel 17, stk. 2, litra b.

#### 31. december 2018

- Forelæggelse for EU-Kommissionen af statusrapport for hvert indsatsprogram, med en beskrivelse af fremskridtene i gennemførelsen af programmet, jf. direktivets artikel 18.

#### 15. juli 2020

- Revision af overvågningsprogrammer, jf. direktivets artikel 17, stk. 2, litra c.

#### 31. december 2020

- Hovedmålsætningen om god miljøtilstand opnået, jf. direktivets artikel 1.

#### 31. december 2022

- Revision af indsatsprogrammer, jf. direktivets artikel 17, stk. 2, litra d.

#### 15. juli 2023

- EU-Kommissionen fremsætter de nødvendige forslag til revision af direktivet, jf. direktivets artikel 23.

#### 2.1.4 Havstrategierne – forberedelse og indhold

Samlet består hver havstrategi af følgende elementer: (1) Basisanalyse, (2) beskrivelse af god miljøtilstand for det konkrete havområde, (3) målsætninger med tilhørende indikatorer, (4) overvågningsprogram, og (5) indsatsprogram, jf. direktivets artikel 5, stk. 2, litra a og b.

Det bemærkes i denne sammenhæng, at direktivet anvender begrebet »indledende vurdering«, mens lovforslaget anvender begrebet »basisanalyse«. De to begreber dækker samme element i havstrategierne.

Direktivet indeholder en række bilag med nærmere specifikationer af forhold, der skal lægges til grund for udarbejdelsen af basisanalyser, beskrivelse af god miljøtilstand, fastsættelsen af miljømål, overvågningsprogrammer og indsatsprogrammer.

Alle bilagene kan ændres løbende i komitéprocedure, som følge af den videnskabelige udvikling. Der henvises til afsnit 2.1.4 og 2.1.11 nedenfor om komitéretsakter. Der kan endvidere i komitéprocedure fastlægges tekniske standarder og metoder til brug ved den praktiske anvendelse af bilagene ved udarbejdelsen af havstrategierne.

Listerne i direktivets bilag III, tabel 1 og bilag IV har vejledende karakter, hvilket betyder, at der kan prioriteres i listen, ligesom enkelte elementer vil kunne udelades, hvis en nærmere vurdering viser, at de ikke har betydning for natur og miljø i danske havområder. Der skal således foreligge en konkret begrundelse for at vælge ikke at beskæftige sig med elementer i listerne.

Komitéretsakter, hvori der fastlægges kriterier og metodiske standarder for elementerne i bilagene eller foretages ændringer som følge af den videnskabelige eller tekniske udvikling, skal gennemføres i Danmark.

#### 2.1.5 Offentlighedens inddragelse

Direktivets bestemmelser i artikel 19 om offentlighedens inddragelse er ikke særlig detaljerede, hvilket giver medlemslandene frihed til at tilrettelægge processen efter det pågældende lands ønsker og traditioner. Der henvises til afsnit 3.2.7 nedenfor.

#### 2.1.6 Undtagelser fra miljømål

Direktivet indeholder i artikel 14, stk. 1, en bestemmelse, som tillader medlemslandene at fravige målsætningerne helt eller delvist, under en række specifikke betingelser, herunder fx af hensyn til overordnede sam-

fundsinteresser, der tillægges større vægt end de negative miljøeffekter. jf. bemærkningerne til § 11.

Mulighederne for at undtage dele af havområder fritager ikke medlemslandene fra at gennemføre arbejdet med samtlige elementer i havstrategierne. Situationer, hvor undtagelser bringes i anvendelse, skal beskrives i indsatsprogrammet for den pågældende del af havområdet. Havstrategien skal fortsat efterleves i de øvrige dele af havområdet.

Det fremgår af direktivets artikel 14, stk. 4, in fine, at EU-Kommissionen ved medlemslandenes anvendelse af undtagelser skal have forelagt begrundelse herfor, idet det sikres, at opnåelsen af god miljøtilstand ikke permanent forhindres.

#### 2.1.7 Geografiske beskyttelsesforanstaltninger

Direktivets artikel 13, stk. 4, fastsætter, at indsatsprogrammerne skal omfatte geografiske beskyttelsesforanstaltninger, som bidrager til etableringen af et sammenhængende, økologisk repræsentativt netværk af beskyttede havområder. Der henvises specifikt til habitatdirektivet, fuglebeskyttelsesdirektivet og til internationale aftaler om beskyttede havområder. Et eksempel på en international aftale er biodiversitetskonventionen, som indeholder en beslutning om etablering af et sammenhængende net af beskyttede områder på havet senest i 2012.

De geografiske beskyttelsesforanstaltninger, der fra dansk side forventes at indgå i indsatsprogrammerne, er de internationale naturbeskyttelsesområder. I forbindelse med gennemførelse af indsatsprogrammer i 2015/2016 vil miljøministeren beslutte, om andre typer særlige beskyttelsesområder og foranstaltninger efter anden lovgivning, fx nationalparkloven eller naturbeskyttelsesloven, kan indgå i foranstaltningerne.

#### 2.1.8 Pilotprojekter

Det fremgår af artikel 5, stk. 3, at medlemslande, som grænser op til et havområde, hvor havets tilstand er kritisk, kan gennemføre havstrategierne tidligere og evt. med strengere foranstaltninger. EU-Kommissionen kan i den forbindelse beslutte, at gøre det pågældende havområde til pilotprojekt, og dermed bistå landene med gennemførelsen af strategien.

#### 2.1.9 Forholdet til ikke EU-aktører

Direktivet gælder for EU-medlemslandene og kan ikke gøres gældende for de tredjelande, som vi deler havregioner med, jf. direktivets artikel 28. Direktivet vil dog danne udgangspunkt for et samarbejde med Rusland

i Østersøområdet, bl.a. inden for rammerne af den regionale havkonvention HELCOM (Helsinki-konventionen).

#### 2.1.10 Rapportering til EU-Kommissionen

Medlemslandene skal løbende underrette EU-Kommissionen om de enkelte dele af havstrategierne. EU-Kommissionen skal på baggrund af denne information for hvert enkelt medlemsland vurdere om havstrategierne opfylder direktivet og kan i den forbindelse kræve yderligere oplysninger fra medlemsstaterne. Det fremgår af direktivets artikel 16, at EU-Kommissionen inden for 6 måneder efter modtagelse af underretning skal tilkendegive, om strategierne opfylder kravene i direktivet, og i modsat fald vejlede medlemslandene om, hvilke ændringer EU-Kommissionen finder nødvendige i strategierne.

Medlemslandene skal i medfør af direktivets artikel 18 holde havstrategierne opdateret, revidere dem hvert 6. år og levere en statusrapport til EU-Kommissionen 3 år efter udarbejdelsen af indsatsprogrammerne, og 3 år efter hver revidering heraf.

EU-Kommissionen og Det Europæiske Miljøagentur (EEA) skal i medfør af direktivets artikel 19, stk. 3, have adgang og brugerrettigheder til de data, som strategierne bygger på samt til overvågningsprogrammernes data.

#### 2.1.11 Komitéretsakter

Direktivet er et rammedirektiv, som gradvist vil blive udfyldt ved komitéretsakter, der udarbejdes og besluttet af EU-Kommissionen efter forskriftsprocedure med kontrol, jf. artikel 25.

I henhold til forskriftsproceduren skal Kommissionen forelægge forslag til retsakter for det forskriftsudvalg, der er nedsat i henhold til direktivets artikel 25. Komitéen består af repræsentanter fra medlemslandene. EU-Kommissionen kan vedtage de pågældende retsakter, hvis de er i overensstemmelse med forskriftsudvalgets udtalelse. Er de påtænkte retsakter ikke i overensstemmelse med forskriftsudvalgets udtalelse, eller er der ikke afgivet en udtalelse, skal EU-Kommissionen forelægge forslagene for Rådet. De forslag, som EU-Kommissionen kan fremlægge og beslutte efter denne procedure, omhandler tekniske formater og metodiske standarder samt ændringer i havstrategidirektivets bilag som følge af den videnskabelige og tekniske udvikling, jf. direktivets artikel 24.

2.2 Havstrategidirektivets sammenhæng med andre direktiver og internationale aftaler



Havstrategidirektivet udgør miljørøjsøjlen i EU's maritime politik. Havstrategidirektivet skal primært ses i sammenhæng med habitatdirektivet, fuglebeskyttelsesdirektivet og vandrammedirektivet og disses implementeringsprocesser. Direktivet skal også ses i sammenhæng med en række andre direktiver, særligt Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/7/EF af 15. februar 2006 om forvaltning af badevandkvalitet (badevandsdirektivet), og Rådets direktiv 91/271/EØF af 21. maj 1991 om rensning af byspildevand (byspildevandsdirektivet), jf. havstrategidirektivets artikel 13, stk. 2.

I forhold til de fælles EU politikker giver havstrategidirektivets artikel 13, stk. 5, og artikel 15, medlemslandene mulighed for at henvende sig til EU-Kommissionen angående løsningen af problemer, som medlemslandet eller en gruppe af medlemslande vurderer ikke kan løses ved nationale foranstaltninger. Et eksempel kan være problemstillinger på fiskeriområdet, som skal løses inden for EU's fælles fiskeripolitik. Mekanismen understøttes i betragtningerne 36 og 40.

#### 2.2.1 Natura 2000-direktiverne og vandrammedirektivet

Fuglebeskyttelsesdirektivet, habitatdirektivet og vandrammedirektivet opstiller bindende miljømål, enten i form af god miljøtilstand for vandområderne eller gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter, som ligger til grund for den nationale administration.

Mens habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet beskytter visse arter og visse naturtyper, omfatter havstrategidirektivet hele det marine økosystem, og bygger på en helhedsopfattelse af økosystemet. Havstrategidirektivet omfatter således arter og natur, som ikke er omfattet af Natura 2000-direktiverne.

Havstrategidirektivets anvendelsesområde inkluderer kystvande, som allerede er omfattet af vandrammedirektivet, hvilket skaber et overlap mellem de to direktiver. For at håndtere sådanne overlap i forhold til anden EU-lovgivning, afgrænses havstrategidirektivets anvendelsesområde således, at dette ikke erstatter men blot supplerer anden EU-lovgivning, der allerede bidrager til opnåelse af god miljøtilstand i kystvandene, jf. direktivets artikel 2 og 3.

#### 2.2.2 De regionale og globale havkonventioner

Direktivet pålægger medlemslandene i videst muligt omfang at anvende de vurderinger og målsætninger, der allerede er aftalt inden for de regionale havkonventioner, fx ved udarbejdelsen af basisanalyser, overvågnings- og indsatsprogrammer og fastsættelse af miljømål, i det omfang det er praktisk muligt. For Danmarks vedkommende er de relevante regionale havkonventioner HEL-

COM (Helsinki-konventionen) for så vidt angår Østersøen, og OSPAR (Oslo-Paris Konventionen) for så vidt angår Nordsøen. Begge konventioners hovedformål er at forebygge forurening af de omfattede havområder. Relevante internationale konventioner er FN's biodiversitetskonvention og Konvention af 2. februar 1971 om vådområder af international betydning navnlig som levesteder for vandfugle (Ramsarkonventionen).

### 3. Lovforslagets indhold

#### 3.1 Myndigheder

Direktivet forpligter medlemslandene til at udpege den eller de myndigheder, der er ansvarlige for gennemførelse af havstrategierne.

Senest den 15. januar 2011 forelægges EU-Kommissionen lister over den eller de myndigheder, der er ansvarlige for gennemførelsen af direktivet i dansk ret, og den eller de myndigheder, der deltager i internationale organer, som er relevante for gennemførelsen af direktivet. Enhver ændring af disse lister skal meddeles EU-Kommissionen senest seks måneder efter at en sådan ændring er trådt i kraft. I Danmark er den ansvarlige myndighed Miljøministeriet. Miljøministeren har til hensigt at delegere til By- og Landskabsstyrelsen.

#### 3.2 Havstrategier

Det foreslås i lovforslagets § 4, stk. 2, at miljøministeren, efter drøftelse med berørte statslige myndigheder, udarbejder havstrategier for de danske havområder. Der vil som udgangspunkt blive udarbejdet havstrategier for de danske dele af henholdsvis Nordsøen, herunder Kattegat, og Østersøen. Ministeren kan beslutte at opdele havområderne i mindre enheder. Herved vil antallet og udformningen af havstrategierne tilpasses dette. Ved udarbejdelsen af havstrategierne skal der anvendes en økosystembaseret tilgang til forvaltning af menneskelige aktiviteter, jf. afsnit 2.1.1 ovenfor.

##### 3.2.1 Basisanalyser

Første etape i arbejdet med havstrategierne er i medfør af lovforslagets § 6, udarbejdelse af en basisanalyse bestående af beskrivelse og vurdering af (1) havområdenes egenskaber og nuværende miljøtilstand, herunder bl.a. de fysisk-kemiske egenskaber, habitattyper, biologiske egenskaber og hydromorfologi, (2) menneskelige aktiviteterets indvirkning på havområdet, og (3) en samfundsøkonomisk analyse af havområdenes udnyttelse, herunder omkostningerne ved en forringelse af havmiljøet.

Basisanalyserne er de bærende elementer i de fremtidige havstrategier. Alle efterfølgende dele af havstrategierne vil således hovedsageligt skulle baseres på den information, der bliver samlet og indarbejdet i basisanalyserne. Basisanalyserne skal være afsluttet senest 15. juli 2012 og skal revideres hvert sjette år.

Basisanalyserne vil hovedsageligt bygge på eksisterende data og information. På nogle områder vil der imidlertid være behov for at supplere datagrundlaget. Ved bedømmelse af dette behov, må der dels tages hensyn til direktivets indholdsmæssige krav, dels til det forhold, at basisanalyser og senere målsætninger og indsatsprogrammer, skal koordineres inden for havregionen. Det må således forudses, at der vil være behov for at indhente visse nye datasæt vedr. danske havområder for at kunne leve op til lovens krav, særligt for det åbne hav i Nordsøen. Der vil være behov for data om en række biologiske parametre, som ikke i dag indgår i de nationale overvågningsprogrammer, fx data om pelagiske habitater, fiskehabitater og toppredatorer. Der vil desuden være behov for at inddrage data, som allerede indsamles af de involverede sektorer om effekterne og omfanget af deres aktiviteter i forhold til havmiljøet, bl.a. til brug i den samfundsøkonomiske analyse.

### 3.2.2 Beskrivelse af god miljøtilstand og fastsættelse af miljømål

Det fremgår af lovforslagets §§ 7 og 8, at miljøministeren udarbejder beskrivelser af god miljøtilstand og fastsætter miljømål for de danske havområder. Det er således det enkelte medlemsland, der beskriver god miljøtilstand og fastsætter miljømålene. Det sker bl.a. på baggrund af mål og indsatser fastlagt i vandrammedirektivet og i Natura 2000-direktiverne, forpligtelser i de regionale havkonventioner og Østersøaktionsplanen, samt målsætninger fastlagt efter aftale med de lande, som vi deler havregioner med.

Det foreslås, at ministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om havstrategiernes enkelte dele. For så vidt angår miljømål, skal det særligt bemærkes at ministeren vil inddrage Folketingets politiske partier før bemyndigelsen vil blive udnyttet. Fastsættelsen af miljømålene vil derfor ske i en trinvis proces over de næste år, hvor såvel de tekniske som de politiske forudsætninger for at fastsætte målene efterhånden afklares og forhandles med vore nabolande. En række nødvendige tekniske forudsætninger for beskrivelsen af god miljøtilstand fastlægges desuden i komitéproceduren.

Havstrategidirektivet indeholder ikke, som vandrammedirektivet, en egentlig interkalibrering, hvor måle- og vurderingsmetoder justeres, således at vurderingen af

målopfyldelsen bliver sammenlignelig på tværs af EU's medlemslande. Direktivet forudsætter dog, at der tilstræbes en afstemning med de lande, som Danmark deler havregioner med.

### 3.2.3 Overvågningsprogrammer

Det fremgår af lovforslagets § 9, at miljøministeren udarbejder og gennemfører overvågningsprogrammer, som gør det muligt at følge udviklingen i havområdernes tilstand. Overvågningsprogrammerne skal være opstillet og igangsat senest 15. juli 2014.

Overvågningen skal sikre et overblik over havområdernes miljøtilstand og sammen med basisanalyserne danne grundlag for udarbejdelsen af de indsatsprogrammer, der skal sikre opfyldelse af miljømålene.

Overvågningsprogrammernes nærmere indhold vil ifølge lovforslaget blive fastlagt, når basisanalyserne er gennemført og målsætningerne fastsat. Der forventes endvidere en række komitéretsakter med specifikationer og standardmetoder for overvågning og vurdering. Endvidere vil der blive ført en række drøftelser med Danmarks nabolande, inden programmerne fastlægges med henblik på at etablere sammenhængende overvågningsprogrammer i de enkelte havområder. Når programmerne er fastlagt og EU-Kommissionen har vejledt omkring programmerne, vil de være bindende i den forstand, at ændringer må ske efter aftale med EU-Kommissionen og de berørte nabolande.

### 3.2.4 Indsatsprogrammer

Det fremgår af lovforslagets § 10, at miljøministeren udarbejder indsatsprogrammer, som beskriver de foranstaltninger, der bedømmes nødvendige for at kunne nå de fastsatte mål. Indsatsprogrammerne skal være udarbejdet senest den 31. december 2015 og iværksat senest den 31. december 2016. Indsatsprogrammerne udarbejdes på baggrund af basisanalyserne og under anvendelse af specifikationerne i lovens bilag. Hertil kommer teknisk vejledning, som løbende vedtages i form af komitéretsakter.

Indsatsprogrammerne skal ifølge lovforslaget omfatte foranstaltninger der er fastlagt i gældende ret. Der tænkes her særligt på de foranstaltninger, der er fastlagt i vand- og Natura 2000-planerne i henhold til gældende lovgivning. Ved udarbejdelsen af indsatsprogrammerne skal der tages hensyn til princippet om bæredygtig udvikling, og navnlig til de økonomiske og sociale konsekvenser af de påtænkte foranstaltninger. Det skal endvidere sikres, at foranstaltningerne er omkostnings-effektive og teknisk gennemførlige, ligesom der skal

foretages konsekvensanalyser, herunder cost-benefit-analyser, inden nye foranstaltninger igangsættes.

Gennemførelse af de konkrete foranstaltninger i indsatsprogrammerne, vil ifølge lovforslaget ske på grundlag af den relevante sektorlovgivning, fx fiskeriloven, havmiljøloven, miljøbeskyttelsesloven, naturbeskyttelsesloven, råstofloven eller undergrundsloven. Som udgangspunkt vurderes det, at eksisterende lovgivning indeholder tilstrækkelig hjemmel til at myndighederne vil kunne gennemføre indsatsprogrammerne. Dette vil dog blive nærmere vurderet i forbindelse med fastlæggelsen af de konkrete indsatsprogrammer. Det vil samtidigt blive vurderet om der er behov for i de enkelte sektorlove, at indføre retlige forpligtelser for myndighederne til at gennemføre elementer i havstrategierne (handlepligt).

### 3.2.5 Undtagelser fra miljømål

Lovforslaget indeholder i § 11 mulighed for at undtage dele af havområder fra kravet om opnåelse eller opretholdelse af god miljøtilstand. § 11, stk. 1, indeholder en udtømmende liste over, hvornår der kan ske undtagelse fra opnåelse af miljømål eller god miljøtilstand i dele af havområder.

Såfremt undtagelserne i § 11 anvendes skal begrundelsen herfor ifølge lovforslaget tydeligt fremgå af det pågældende områdes indsatsprogram og EU-kommissionen skal have forelagt begrundelse herfor.

Mulighederne for at undtage dele af havområder fra kravet om opnåelse eller opretholdelse af god miljøtilstand, fritager ifølge lovforslaget ikke miljøministeren fra at gennemføre arbejdet med samtlige elementer i havstrategierne. Havstrategien skal i henhold til lovforslaget fortsat efterleves i de øvrige dele af havområdet.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 11.

### 3.2.6 Havstrategiernes retsvirkninger

Det foreslås i § 18 at offentlige myndigheder ved udøvelsen af deres opgaver i henhold til lovgivningen vil være forpligtiget af havstrategierne. Denne forpligtigelse indtræder, når havstrategierne er endeligt udarbejdet. Offentlige myndigheder vil således være forpligtede til at fremme havstrategiernes miljømål ved udøvelse af deres beføjelser, indenfor rammerne af den gældende lovgivning.

Det betyder ifølge lovforslaget, at de ved udøvelsen af deres beføjelser inden for lovgivningens rammer skal lægge havstrategierne til grund. F.eks. skal det ved meddelelse af udledningstilladelser sikres, at der ikke gives

tilladelse til udledninger, som vil være uforenelige med opnåelse af de fastsatte miljømål, eller som i øvrigt er i strid med retningslinjerne i indsatsprogrammet.

Nærværende lovforslag giver imidlertid ikke myndigheder hjemmel til at gribe ind i igangværende lovlige aktiviteter. Hjemlerne til sådanne indgreb skal findes eller tilvejebringes i de relevante sektorlove. Lovforslaget indebærer heller ikke en handlepligt for myndighederne, jf. de almindelige bemærkninger afsnit 3.2.4.

### 3.2.7 Offentlighedens inddragelse

Det foreslås i § 12, at miljøministeren offentliggør havstrategiernes enkelte dele i forbindelse med offentlig høring. Offentliggørelsen indebærer, at materialet bl.a. vil blive gjort tilgængeligt på Miljøministeriets hjemmeside.

Lovforslagets § 12, stk. 2, sikrer desuden, at statslige myndigheder, hvis interesser berøres, får tilsendt eksemplarer af det offentliggjorte materiale.

Høringsfristen foreslås i § 12, stk. 3, sat til 12 uger for de enkelte dele af havstrategierne.

### 3.2.8 Administrative bestemmelser og klageadgang

Lovforslaget bemyndiger i § 15 og § 16 miljøministeren til at fastsætte nærmere regler om udformningen af havstrategiernes enkelte dele.

Miljøministeren forventes at delegere denne beføjelse til By- og Landskabsstyrelsen.

Lovforslaget indeholder desuden i §§ 19-22 bestemmelser om klageadgang for så vidt angår spørgsmål om tilvejebringelse af havstrategier. Klageadgangen vedrører således alene processuelle spørgsmål og ikke havstrategiernes indhold.

Det foreslås i § 24, at loven træder i kraft den 15. juli 2010, hvilket er den frist, som havstrategidirektivet sætter for gennemførelsen af direktivet i den nationale lovgivning.

## 4. Forholdet til anden lovgivning

Med lovforslaget sættes rammerne for en generel regulering af miljøtilstanden i de danske havområder. Da en lang række aktiviteter allerede er genstand for regulering, vil lovforslaget skulle ses i sammenhæng med eksisterende lovgivning.

Lovforslaget forventes derfor på længere sigt at medføre et behov for at supplere, udbygge og/eller ændre i relevante sektorlove, i det omfang dette er nødvendigt for at nå lovens mål. Da lovforslaget blot sætter rammerne for den kommende proces, er det imidlertid ikke på

nuværende tidspunkt fastslået i hvilket omfang der vil være behov for ændringer i relevante sektorlove, jf. de almindelige bemærkninger afsnit 3.2.4.

Som eksempler på sektorlove på miljøområdet, som kan forventes at spille en rolle for arbejdet med havstrategierne, kan nævnes havmiljøloven, miljøbeskyttelsesloven, miljømålsloven, naturbeskyttelsesloven og råstofloven. Fra andre sektorområder kan nævnes fiskeriloven, som blandt andet sætter rammerne for fiskerierhvervenes aktiviteter på havet og undergrundsloven, som blandt andet regulerer olie- og gasudvinding fra havets undergrund.

## 5. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget indeholder regler om tilvejebringelse af havstrategierne, herunder basisanalyser, miljømål, beskrivelse af god miljøtilstand, overvågningsprogrammer og indsatsprogrammer. De økonomiske konsekvenser af lovforslaget vedrører derfor udgifterne til dette.

Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at fremkomme med konsoliderede beregninger over de statsfinansielle, erhvervsøkonomiske eller samfundsøkonomi-

ske konsekvenser af havstrategierne, idet en række forhold af betydning herfor først vil blive afklaret i de kommende år. Der er derfor ikke taget stilling til de eventuelle økonomiske konsekvenser af realiseringen af havstrategiernes indsatsprogrammer, som skal gennemføres via den relevante sektorlovgivning i årene efter 2016. Det kan ikke på nuværende tidspunkt udelukkes, at indsatsprogrammerne vil kunne få væsentlige økonomiske konsekvenser, men indsatsprogrammerne vil blive gennemført med mest muligt omkostningseffektive virkemidler.

### 5.1 Staten

Statens udgifter til udarbejdelse af havstrategierne er skønnet i form af antal årsværk og de samlede driftsudgifter frem til og med 2016. De skønnede årsværk anvendes til udredning, analyse, kortlægning af den nuværende miljøtilstand, samfundsøkonomiske analyser mv., samt til den efterfølgende fastsættelse af miljømål, udarbejdelse af indsatsprogrammer og overvågningsprogrammer mv. Udgifterne afholdes inden for Miljøministeriets nuværende økonomiske rammer.

Arbejdsopgaver	Statens udgifter i perioden frem til 2016
Retlig implementering og løbende administration af loven (2010), tilstandsanalyse af det marine økosystem samt kortlægning af menneskeskabte påvirkninger og samfundsøkonomisk analyse (2012)	8 årsværk Op til 11 mio. kr. til konsulentudgifter
Fastlæggelse af kriterier for god miljøtilstand (2012)	
Fastsættelse af miljømål (2012)	
Udvikling og etablering af overvågningsprogram (2014), fagligt arbejde og administration	3 årsværk og op til 1 mio. kr. til konsulentudgifter
Opstilling af indsatsprogram til at opnå målene (2015)	3,5 årsværk
Drift af overvågningsprogram fra 2014 (supplerende aktiviteter i forhold til eksisterende programmer)	2014: 1 årsværk og op til 3 mio. kr. 2015 og følgende år: 1 årsværk og op til 6 mio. kr. pr. år

### 5.2 Kommuner og regioner

Kommunerne og regionerne har ikke myndighedsopgaver på havet, der påvirkes af udarbejdelsen af havstrategierne, og lovforslaget vil derfor ikke medføre omkostninger for dem.

## 6. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Det er Miljøministeriets vurdering, at havstrategierne først og fremmest vil kunne få betydning for aktiviteter på havet, herunder eksempelvis skibsfart, fiskeri, off-

shoreanlæg, vindmøller, turisme, råstofindvinding, kabel- og rørlægning samt anlægsarbejder.

De rent proceduremæssige aktiviteter, der følger af lovforslaget, vurderes ikke i sig selv at medføre økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet, idet det alene er myndighederne (staten), der pålægges opgaver med udarbejdelsen af havstrategier.

## 7. Lovforslagets miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget vil ikke i sig selv have miljømæssige konsekvenser. Derimod forventes det, at de fremtidige havstrategier, som lovforslaget lægger rammerne for ud-

arbejdelsen af, vil have positive effekter på havmiljøet og udgøre et væsentligt bidrag til sikring af havets biodiversitet. Som angivet i afsnit 3.2.6, vil den fremtidige indsats til gennemførelse af havstrategierne, og deraf følgende forbedringer af miljøtilstanden, bygge på sektorlovgivningen.

## 8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF af 17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger (havstrategirammedirektivet), EU-Tidende nr. L 164 af 25/06/2008 s. 19 - 40.

## 9. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Advokatrådet, Beredskabsstyrelsen, Bilfærgernes Rederiforening, By & Havn, Danmarks Fiskeindustri- og Eksportforening, Danmarks Fiskeriforening, Danmarks Miljøundersøgelser, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Rederiforening, Danmarks Skibsmæglerforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Danmarks Vind-

mølleforening, Dansk Akvakultur, Dansk Amatørfiskerforening, Dansk Amatørfiskerforening af 1978, Dansk Energi, Dansk Energi Brancheforening, Dansk Fritidsfiskerforbund, Dansk Grus og Sten Industri, Dansk Industri, Dansk Kano og Kajakforbund, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Sejlunion, Dansk Sportsdykkerforening, Dansk Transport og Logistik, Danske Havne, Danske Maritime, Danske Regioner, DANVA (Dansk Vand- og Spildevandsforening), Det økologiske råd og selskab, DONG Energy, Energi- og Olieforum, ENERGINET.DK, Energistyrelsen, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Center for Kvalitet i ErhvervsRegulering, Foreningen af danske ral- og sandsugere, Foreningen af Danske Privathavne, Foreningen af Lystbådehavne i Danmark, Friluftsrådet, Green Network, Greenpeace Danmark, KL, Kyst, Land & Fjord, Københavns Kommune – Center for Miljø, Landbrug & Fødevarer, Landsforeningen Levende Hav, Mærsk olie & Gas A/S, NOAA, NSOC-DK, Rederiforeningen af 1895, Rederiforeningen for mindre skibe, Sund & Bælt, Søfartsstyrelsen, Vadehavssamarbejdet, Vattenfall, Verdensnaturfonden og Visit Danmark.

## 10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindre udgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, regioner og kommuner:	Ingen	Kommuner og regioner: Ingen  Staten: Op til 27 mio. kr. og 17,5 årsværk, samlet frem til og med 2016 til konsulenttydelser, udarbejdelse af basisanalyser, miljømål, indsatsprogrammer mv.
Administrative konsekvenser for stat, regioner og kommuner:	Ingen	Kommuner og regioner: Ingen  Staten: Administrative ressourcer til udarbejdelse af havstrategier, høringer mv.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne.	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen

Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder bestemmelser, der gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF af 17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger (havstrategirammedirektivet).

*Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser*

*Til § 1*

Ved loven gennemføres dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF af 17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger (havstrategirammedirektivet), EU-Tidende 2008 nr. L 164, side 19.

Bestemmelsen gennemfører havstrategidirektivets artikel 1.

Bestemmelsens stk. 1 fastsætter, at lovens formål er at fastlægge rammer (havstrategier) for beskyttelsen af de danske farvande med henblik på at opnå eller opretholde god miljøtilstand i havets økosystemer og muliggøre en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer. I henhold til direktivet er det målsætningen, at god miljøtilstand skal være opnået senest i år 2020.

Det fremgår af stk. 2, at miljøministeren udarbejder havstrategier for at beskytte, bevare og forebygge forringelse af havmiljøet og, hvor det er muligt, genoprette marine økosystemer i områder, hvor de er blevet negativt påvirket. Havstrategierne skal endvidere forebygge og reducere tilførsler i havmiljøet med henblik på gradvis at udfase forureningen, og sikre, at der ikke er nogen væsentlige virkninger på eller risici for havets biodiversitet, de marine økosystemer, menneskers sundhed eller legitime anvendelser af havet.

Endelig fremgår det af stk. 2, nr. 3, at havstrategierne skal sikre de marine økosystemers evne til at håndtere forandringer. Samtidig skal det samlede pres fra menneskelige aktiviteter være foreneligt med opnåelse af god miljøtilstand. For at sikre opfyldelse af disse mål, skal der anvendes en økosystembaseret tilgang til forvaltningen af menneskelige aktiviteter. Hensigten hermed er at sikre, at forvaltningen af havområderne tilrettelægges ud fra en helhedsbetragtning, som indbefatter menneskelige aktiviteter, og bygger på den bedste tilgængelige viden om økosystemet og dets dynamik. Alle dele af de marine økosystemer, såsom naturtyper, arter, fysiske strukturer og vandkvalitet, falder således inden for lovens område, ligesom loven omfatter alle menneskelige udnyttelser og påvirkninger af økosystemerne.

*Til § 2*

Bestemmelsen gennemfører havstrategidirektivets artikel 2 og 3.

Bestemmelsen i stk. 1 fastsætter lovens anvendelsesområde. Det foreslås, at loven finder anvendelse for dansk søterritorium, som går fra normale daglige vandstandslinje og ud til 12 sømil fra basislinjen, jf. lov om afgrænsning af søterritoriet (lov nr. 200 af 7. april 1999), og for de eksklusive økonomiske zoner (op til 200 sømil fra basislinjen; 1 sømil er 1,852 km), jf. lov om eksklusive økonomiske zoner (lov nr. 411 af 22. maj 1996).

Efter bestemmelsen i stk. 2, finder loven dog ikke anvendelse på havområder, der strækker sig ud til 1 sømil uden for basislinjen, i det omfang de er omfattet af lov om miljømål mv. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), eller af anden lovgivning. Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.2, hvor begrebet kystvande er defineret.

I henhold til miljømålsloven gennemføres der vandplanlægning, der dækker ud til 1 sømil på havsiden af basislinjen for den økologiske tilstand og Natura 2000-planlægning for de internationale naturbeskyttelsesområder på hele havområdet. Lovforslaget omfatter ikke de miljø- og naturmæssige forhold, som indgår i denne planlægning.

Det foreslås i stk. 3, at loven ikke finder anvendelse på aktiviteter, der alene tjener forsvarsformål eller den nationale sikkerhed. Det forudsættes dog, at Forsvarsministeriet, for så vidt det er rimeligt og praktisk muligt, vil sikre, at sådanne aktiviteter gennemføres på en måde, der er forenelig med målsætningen om god miljøtilstand i denne lov.

*Til § 3*

Bestemmelsen gennemfører dele af havstrategidirektivets artikel 3.

Definitionen på »miljøtilstand« er en neutral afspejling af de forhold, som ifølge direktivet skal lægges til grund for beskrivelsen af miljøtilstanden, jf. lovforslagets bilag 1, tabel 1 og 2. Samtidig afspejler definitionen direktivets økosystemtilgang, idet den omfatter såvel økosystemernes tilstand som de menneskelige påvirkninger af økosystemerne. Mennesket er således pr. definition en del af økosystemet.

Definitionen af »god miljøtilstand« er normativ, idet den beskriver den tilstand, som det er direktivets ultimative formål at opnå. God miljøtilstand er således bl.a. defineret ved at havene er rene, sunde og produktive inden for rammerne af deres naturlige vilkår, og at hav-

miljøet udnyttes bæredygtigt. God miljøtilstand i henhold til havstrategidirektivet vil i praksis svare til »god økologisk tilstand« efter vandrammedirektivet og »günstig bevaringsstatus« for naturtyperne efter habitatdirektivet. Der vil i forbindelse med udarbejdelsen af beskrivelserne af god miljøtilstand, i henhold til lovforslagets § 7, blive sikret den størst mulige overensstemmelse i kvalitetsbedømmelserne i de tre direktiver.

Mens god miljøtilstand således er defineret generelt, er »miljømål« defineret som de operative eller mere specifikt fastlagte målsætninger, som kan måles og vejes med tilknyttede indikatorer, jf. lovforslagets § 8. Miljømålene kan være kvalitative eller kvantitative, og de kan være knyttet til såvel de biologiske kvalitetselementer som de menneskelige påvirkninger, jf. lovforslagets bilag 3.

Definitionen af »forurening« dækker den brede definition af begrebet, som ligger til grund for dansk miljøforvaltning. Forureningsbegrebet er knyttet til udledninger af stoffer eller energi til havet og de skadevirkninger på de levende ressourcer eller økosystemerne af dette. Der peges særligt på, at definitionen omfatter undervandsstøj, som vil kunne påvirke visse havpattedyr, fx marsvin, negativt. Som følge af forsigtighedsprincippet omfatter definitionen af forurening ikke kun de kendte skadevirkninger, men også skadevirkninger, som kan forventes, fx af udledninger af nye kemiske stoffer eller hidtil ukendte påvirkninger.

#### *Til § 4*

Bestemmelsen gennemfører havstrategidirektivets artikel 4 og dele af artikel 5.

Det fremgår af den foreslåede bestemmelse, at miljøministeren skal udarbejde havstrategier for de danske havområder i henholdsvis Nordsøen, herunder Kattegat, og Østersøen, og at dette sker efter drøftelse med de berørte statslige myndigheder.

Det bemærkes at direktivets opdeling af havområderne omkring Danmark adskiller sig fra den opdeling, der kendes fra lov om beskyttelse af havmiljøet (havmiljøloven). Hvor direktivet regner Kattegat som en del af det nordøstlige Atlanterhav, regnes Kattegat i havmiljøloven som en del af Østersøområdet.

Samarbejdet med de berørte statslige myndigheder giver mulighed for at disse kan bidrage til havstrategiernes udformning, ligesom de enkelte sektormyndigheder inddrages i arbejdet med havstrategierne på et tidligt tidspunkt.

I stk. 2 foreslås, at havområderne kan underopdeles. Dette kan gøres for at lette udarbejdelsen af havstrategierne. Underopdeling af havområder kan have betyd-

ning i forhold til opnåelsen af »god miljøtilstand«. Underopdeles havområderne skal der udarbejdes en havstrategi for hver del af det underopdelte havområde. EU-Kommissionen skal informeres om en eventuel underopdeling.

I stk. 3 foreslås det, at havstrategierne skal koordineres med de lande, som Danmark deler havregioner med. I praksis vil samarbejdet ske via EU-systemet, OSPAR (Nordsølandene), HELCOM (Østersølandene) og bilateralt. Det bestræbes ved denne koordinering at sikre, at der anvendes samme vurderingsmetoder i den enkelte havregion, at der tages hensyn til grænseoverskridende påvirkninger og forhold, og at landenes målsætninger afstemmes i de enkelte havregioner.

Ved havregion forstås et geografisk afgrænset område, som fx Østersøen i sin helhed. I modsætning hertil udgør et havområde blot et enkelt lands territorielt afgrænsede del af en større havregion. Tilsammen udgør alle østersølandenes havområder således havregionen Østersøen. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 2, hvoraf det fremgår, hvordan de danske havområders ydre grænse fastlægges.

#### *Til § 5*

Bestemmelsen gennemfører dele af havstrategidirektivets artikel 5.

En havstrategi består af fem elementer: En basisanalyse, en beskrivelse af god miljøtilstand, fastsættelse af miljømål og dertil knyttede indikatorer, overvågningsprogram og indsatsprogram. Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2 og bemærkningerne til §§ 6–10.

#### *Til § 6*

Bestemmelsen gennemfører havstrategidirektivets artikel 8.

Bestemmelsen indeholder de overordnede krav til indholdet i basisanalyserne. Formålet med basisanalyserne er at skabe et systematisk overblik over havområdernes tilstand og de menneskelige påvirkninger af disse, således at de efterfølgende afgørelser om fastsættelse af målsætninger og indsatsprogrammer kan bygge på et oplyst grundlag.

Det foreslås i nr. 1, 2 og 3, at basisanalyserne bl.a. skal omfatte vandområdernes egenskaber og nuværende miljøtilstand, væsentlige belastninger og udviklingstendenser i disse, kumulative effekter af påvirkningerne og en samfundsøkonomisk analyse af havområdernes udnyttelse samt omkostningerne ved en forringelse af havmiljøet.

Basisanalyserne skal mere specifikt inddrage de elementer, der er opført i bilag 1, tabel 1 og 2. Listen i tabel 1 omfatter en række forhold eller karakteristika, som giver et billede af havområdernes natur og miljø, herunder fysisk-kemiske forhold (fx dybdeforhold, temperatur, saltindhold), habitattyper (dvs. levesteder for dyr og planter på havbunden og i vandsøjlen) og biologiske forhold (fx beskrivelse af de biologiske samfund, arter, bestande og udbredelsen af disse i tid og rum). Tabel 2 indeholder en liste over en række tænkelige miljøbelastninger og påvirkninger, herunder fysisk tab af eller skade på levesteder typisk på havbunden, andre forstyrrelser i form af støj eller affald i havet, påvirkninger af temperatur- eller saltforhold, fx ved ændringer i vandstrømmene, udledninger af miljø- eller sundhedsfarlige stoffer, udledninger af næringsstoffer eller organisk stof eller biologisk forstyrrelse, fx fra fiskeri eller indførelse af fremmede arter.

I basisanalyserne vil bl.a. indgå data og vurderinger fra de basisanalyser, der er udarbejdet i henhold til miljømålslovens bestemmelser som grundlag for vand- og Natura 2000-planlægningen. I basisanalyserne til vand- og Natura 2000 planlægningen er der således indsamlet og præsenteret data for en række af de samme forhold, for så vidt angår kystvandene og de udpegede Natura 2000 områder.

Basisanalyserne vil endvidere bygge på en række analyser og vurderinger, som er foretaget eller vil blive foretaget inden for rammerne af de regionale havkonventioner (OSPAR og HELCOM) eller andre internationale samarbejdsorganer med henblik på en samlet vurdering af havmiljøets tilstand og påvirkningerne af dette.

Basisanalyserne skal foreligge senest den 15. juli 2012, jf. lovforslagets § 23.

### *Til § 7*

Bestemmelsen gennemfører havstrategidirektivets artikel 9.

Miljøministeren skal ifølge bestemmelsen udarbejde beskrivelser af den tilstand, som danske havområder i Østersøen og Nordsøen skal opnå eller opretholde, for at leve op til direktivets krav om god miljøtilstand. Beskrivelsen skal bygge på de gennemførte basisanalyser og omfatte de vejledende karakteristika, der fremgår af bilag 2.

Hvis miljøministeren mener, at det ikke er hensigtsmæssigt at anvende én eller flere af disse deskriptorer, forelægger ministeren EU-Kommissionen en begrundelse herfor, jf. bilag 2.

Beskrivelsen af god miljøtilstand skal desuden inddrage de elementer, der indgår i de vejledende lister i bilag 1.

Ved miljøtilstand forstås i denne lov miljøets overordnede tilstand i havområderne under hensyn til de enkelte marine økosystemers struktur, funktion og processer samt de naturlige fysiografiske, geografiske, biologiske, geologiske og klimatiske faktorer tillige med de fysiske, akustiske og kemiske forhold, herunder dem, der skyldes menneskelige aktiviteter i eller uden for det pågældende havområde, jf. direktivets artikel 3, nr. 4.

Ved god miljøtilstand forstås i denne lov havområdernes miljøtilstand, når de giver økologisk mangfoldige og dynamiske oceaner og have, der er rene, sunde og produktive inden for rammerne af deres naturlige vilkår, og havmiljøet udnyttes på et bæredygtigt niveau, så nuværende og fremtidige generationers muligheder for anvendelse og aktiviteter sikres, dvs.:

- 1) at de enkelte marine økosystemers struktur, funktion og processer samt de dermed forbundne fysiografiske, geografiske, geologiske og klimatiske faktorer tillader disse økosystemer at fungere i fuldt omfang og bevare deres modstandsdygtighed over for menneskeskabte miljøforandringer. Marine arter og habitater beskyttes, at menneskeskabt nedgang i biodiversiteten forebygges, og at de forskellige biologiske komponenter fungerer i indbyrdes balance.
- 2) at økosystemernes hydromorfologiske, fysiske og kemiske egenskaber, herunder dem, der skyldes menneskelige aktiviteter i det pågældende område, understøtter ovennævnte økosystemer, og at menneskeskabte tilførsler af stoffer og energi, herunder støj, i havmiljøet ikke skaber forureningsvirkninger, jf. direktivets artikel 3, nr. 5.

Havstrategidirektivet overlader via disse relativt brede og principielle definitioner den mere præcise operationalisering af god miljøtilstand til det efterfølgende tekniske udviklingsarbejde og de fremtidige politiske beslutninger.

De elementer, der er anført i bilag 1, tabel 1, og som omfatter de fysisk-kemiske egenskaber, habitattyper, biologiske egenskaber og hydromorfologi, skal inddrages i beskrivelserne. Desuden skal belastninger og påvirkninger fra menneskelige aktiviteter i Østersøen og Nordsøen inddrages under hensyntagen til bilag 1, tabel 2.

Den praktiske udførelse af opgaven med at beskrive god miljøtilstand, bygger bl.a. på kriterier og metodiske standarder, som udformes i komitéretsakter frem til 15.



juli 2010, og som skaber en koordineret forståelse mellem landene, af elementerne i bilag 1 og 2.

Det følger af direktivets artikel 9, stk. 2, at EU-Kommissionen skal underrettes om basisanalyserne, jf. § 6, og om beskrivelsen af god miljøtilstand, jf. § 7, senest 3 måneder efter færdiggørelsen af beskrivelsen af god miljøtilstand.

Beskrivelserne af god miljøtilstand skal foreligge senest den 15. juli 2012, jf. lovforslagets § 23.

#### *Til § 8*

Bestemmelsen gennemfører havstrategidirektivets artikel 10.

I bestemmelsen i stk. 1 foreslås det, at miljøministeren skal fastsætte miljømål med dertil knyttede indikatorer for de danske havområder.

Ved indikatorer forstås i denne sammenhæng de tekniske forhold, der anvendes til nærmere beskrivelse af god miljøtilstand, jf. lovforslagets bilag 2. En indikator kan fx være en enkelt art såsom marsvin eller udledning af et bestemt kemisk stof.

Miljømålene og de tilknyttede indikatorer skal fastsættes med sigte på at opnå god miljøtilstand i havmiljøet, og fastsættelsen skal bygge på basisanalyserne og elementerne i bilag 1, tabel 2, og i bilag 3. Miljømålene vil desuden bygge på beskrivelserne af god miljøtilstand, jf. § 7, som er baseret på bilag 1 og 2.

I stk. 2 foreslås det, at der ved fastsættelsen af miljømål og indikatorer skal tages hensyn til miljømål, der er fastsat efter anden lovgivning. Der tænkes her først og fremmest på de miljømål, der er fastsat i henhold til miljømålsloven. Ministeren kan også tage hensyn til miljømål, der er fastlagt i f.eks. de regionale havkonventioner, i Østersøaktionsplanen, EU's Østersøstrategi og i IMO i det omfang det er hensigtsmæssigt og praktisk muligt. Det skal sikres, at målene er forenelige, og at der i videst muligt omfang tages hensyn til relevante grænseoverskridende påvirkninger.

EU-Kommissionen skal ifølge direktivets artikel 10, stk. 2, underrettes om miljømålene senest 3 måneder efter fastsættelsen.

Miljømålene skal være fastsat senest den 15. juli 2012, jf. lovforslagets § 23.

#### *Til § 9*

Bestemmelsen gennemfører havstrategidirektivets artikel 11.

I medfør af bestemmelsen skal miljøministeren opstille og gennemføre overvågningsprogrammer med henblik på en løbende vurdering af miljøtilstanden og til grundlag for ajourføringen, jf. § 14.

Overvågningsprogrammerne skal bygge på basisanalyserne, miljømålene og bilag 1 og 4. Overvågningsprogrammerne skal muliggøre en løbende vurdering af miljøtilstanden i de danske havområder. Overvågningsprogrammerne vil blive koordineret med overvågningsaktiviteter, der gennemføres af hensyn til vandrammedirektivet, habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet, og afstemt med de fælles overvågningsprincipper, der bl.a. er aftalt i OSPAR og HELCOM. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2.3.

Ved tilrettelæggelsen og gennemførelsen af overvågningsprogrammerne skal der tages hensyn til relevante grænseoverskridende påvirkninger og forhold. Det skal yderligere sikres, at overvågningsprogrammerne er indbyrdes forenelige inden for hver havregion.

EU-Kommissionen skal ifølge direktivets artikel 11, stk. 3, underrettes om overvågningsprogrammerne senest 3 måneder efter de er udarbejdet.

Overvågningsprogrammerne opstilles og gennemføres senest den 15. juli 2014, jf. lovforslagets § 23.

#### *Til § 10*

Bestemmelsen gennemfører havstrategidirektivets artikel 13.

I medfør af bestemmelsen i stk. 1 skal miljøministeren udarbejde indsatsprogrammer, som indeholder de foranstaltninger, der skal gennemføres med henblik på at opnå eller fastholde god miljøtilstand i de danske havområder.

Indsatsprogrammerne skal bygge på basisanalyserne, på miljømålene og på bilag 5, som indeholder en liste med forhold, der skal tages i betragtning ved fastlæggelsen af indsatsprogrammerne. Listen i bilag 5 angiver, at indsatsprogrammerne bl.a. skal forholde sig til foranstaltninger vedr. det tilladte niveau for menneskelige aktiviteter, det tilladte niveau af forstyrrelse, aktiviteters placering i tid og rum, skadesbegrænsning, genopretning og inddragelse af interessenter.

Indsatsprogrammerne skal udarbejdes inden udgangen af 2015 og iværksættes inden udgangen af 2016. Tidsrummet fra fremlæggelsen af basisanalyser og målsætninger i 2012 og frem til iværksættelsen af indsatsprogrammet vil blive brugt til at sikre, at programmerne indeholder omkostningseffektive virkemidler, herunder sikre tilslutning fra de involverede myndigheder og brancher, og til at sikre koordinationen med de lande, som Danmark deler havregioner med.

Indsatsprogrammerne skal angive, hvordan foranstaltningerne gennemføres, og hvordan de bidrager til opfyldelse af miljømålene. Det er for at skabe den bedst mulige sammenhæng mellem mål og indsatser.

*Til § 11*

Indsatsprogrammerne skal i medfør af stk. 2 omfatte geografiske beskyttelsesforanstaltninger, der bidrager til sammenhængende og repræsentative net af beskyttede havområder og i tilstrækkelig grad dækker mangfoldigheden i de enkelte økosystemer. Der tænkes særligt på, at indsatsprogrammerne skal indarbejde bidragene til naturbeskyttelsen fra eksisterende beskyttelsesområder. Sådanne områder omfatter bl.a. de internationale naturbeskyttelsesområder i henhold til habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet, og beskyttede havområder, som er fastlagt af EU eller de berørte EU-medlemsstater, inden for rammerne af internationale aftaler, som de er part i.

De geografiske beskyttelsesforanstaltninger, der fra dansk side forventes at indgå i indsatsprogrammerne, er først og fremmest de internationale naturbeskyttelsesområder. I forbindelse med udarbejdelsen af indsatsprogrammerne vil miljøministeren beslutte om andre typer særlige beskyttelsesområder og foranstaltninger efter anden lovgivning, fx nationalparkloven eller naturbeskyttelsesloven kan indgå i foranstaltningerne.

Hvis forvaltningen af en menneskelig aktivitet på fællesskabsplan eller internationalt plan kan forventes at have væsentlig indvirkning på havmiljøet, navnlig i de områder, der er omhandlet i stk. 2, henvender de danske myndigheder sig til EU-Kommissionen eller den berørte internationale organisation med henblik på at få behandlet og evt. vedtaget foranstaltninger, der kan være nødvendige for at opfylde direktivets mål og derved gøre det muligt at opretholde eller i et relevant omfang genoprette økosystemernes integritet, struktur og funktion.

Det følger af direktivets artikel 13, stk. 9, at EU-Kommissionen og andre berørte lande underrettes om indsatsprogrammerne senest 3 måneder efter at de er udarbejdet.

I henhold til stk. 3 skal der ved udarbejdelsen af indsatsprogrammerne tages hensyn til virkningerne på andre landes havområder og til de sociale og økonomiske konsekvenser af de påtænkte foranstaltninger. Det skal således sikres, at foranstaltningerne er omkostningseffektive og teknisk gennemførlige, og at der foretages konsekvensanalyser, herunder cost-benefit-analyser, inden nye foranstaltninger indføres.

Miljøministeren er i henhold til stk. 4 ikke forpligtet til at træffe specifikke foranstaltninger, hvis basisanalyserne viser, at der ikke er nogen væsentlig risiko for havmiljøet, eller hvis omkostningerne ved foranstaltningerne ikke står i et rimeligt forhold til risikoen for havmiljøet. Det forudsættes at der ikke sker yderligere forringelser af havmiljøet derved.

Bestemmelsen gennemfører havstrategidirektivets artikel 14, stk. 1-3.

I bestemmelsen i stk. 1 foreslås det, at miljøministeren skal have mulighed for at fastlægge større eller mindre områder inden for de enkelte havområder, hvor miljømålene eller god miljøtilstand ikke kan opnås på trods af de foranstaltninger, der er fastlagt i indsatsprogrammerne. Fastlæggelsen skal i givet fald fremgå af og begrundes i indsatsprogrammet for det pågældende havområde. Bestemmelsen indeholder en udtømmende liste, der angiver, hvornår der kan ske undtagelse fra opnåelse af miljømål eller god miljøtilstand i dele af havområderne, jf. punkterne 1 - 4.

Det foreslås i stk. 1, nr. 1, at miljøministeren ikke skal være forpligtet til at opnå miljømålene eller god miljøtilstand, hvis dette ikke kan lade sig gøre på grund af handlinger eller undladelser, som danske myndigheder ikke er ansvarlige for. Dette sigter til situationer, hvor ét eller flere lande ikke lever op til indgåede aftaler om mål for og indsatser i et fælles havområde. Der kan fx være tale om aftaler om begrænsning af udledninger eller andre påvirkninger, eller aftaler om mål og indsatser, der ikke ligger på niveau med danske mål og indsatser.

Bestemmelsen i stk. 1, nr. 2, foreslår, at dette også skal gælde for naturlige årsager, som forhindrer opfyldelse af målsætningerne. Ved naturlige årsager forstås væsentlige og varige ændringer af fx de klimatiske forhold

Forslaget i stk. 1, nr. 3, er en force majeure situation, som kan opstå fx ved katastrofeshændelser i form af skibsforlis, terrorangreb, sabotage, el. lign.

Endelig tager forslaget i stk. 1, nr. 4, sigte på fx større anlægsarbejder i form af brobyggerier eller opstilling af vindmølleparker, hvor det i det mindste i en anlægsperiode kan være vanskeligt at leve op til miljømålene. I henhold til dansk miljølovgivning, herunder praksis vedr. projekter, der vedtages ved anlægslov, vil der i denne situation normalt blive stillet krav om, at påvirkningerne fra sådanne anlæg ikke påvirker muligheden for at opnå målsætningen om god miljøtilstand på længere sigt, og at påvirkningerne i anlægsperioden begrænses mest muligt.

Ud over de i stk. 1 nævnte tilfælde indeholder stk. 2 mulighed for, at indsatsprogrammerne kan beskrive dele af havområder, hvor naturlige forhold ikke tillader opfyldelse af målsætningerne inden for tidsfristen. Bestemmelsen lægger vægt på, at der er tale om udsættelse af mål opfyldelsen til et senere tidspunkt. Det kan eksempelvis være en situation, hvor den tid det tager at udskifte vandet i et havområde er så lang, at det ikke er muligt at opnå god miljøtilstand inden den fastlagte frist,

eller hvor den fulde effekt af beskyttelse af arter og habitatområder først forventes at indtræffe på et senere tidspunkt.

Det fremgår af bestemmelsen i stk. 3, at såfremt undtagelser anvendes skal EU-Kommissionen have forelagt indsatsprogrammet for det pågældende område inden vedtagelsen heraf. Indsatsprogrammet skal indeholde en begrundelse for anvendelsen af undtagelser. Denne begrundelse skal bl.a. forholde sig til følgerne for de lande, der grænser op til de danske havområder.

Ifølge bestemmelsen i stk. 4 skal indsatsprogrammerne indeholde passende ad hoc-foranstaltninger som sikrer, at der uanset påberåbelse af en af undtagelserne i stk. 1, nr. 2-4, fortsat stiles imod miljømålene. Yderligere forringelser i de berørte havområders tilstand, som følge af de i stk. 1, nr. 2-4, omhandlede forhold, skal samtidig søges forebygget. Ad hoc-foranstaltninger kan i denne forbindelse fx være tilrettelæggelse af anlægsarbejder således, at der etableres nye levesteder for havets dyr og planter eller gennemførelse af kompenserende foranstaltninger uden for anlægsområdet.

Det fremgår ligeledes af stk. 4, at der skal tages højde for grænseoverskridende effekter, ved anvendelsen af undtagelserne i stk. 1, nr. 2-4. Skadelige påvirkninger, der måtte følge af en situation omfattet af stk. 1, nr. 2-4, skal således søges begrænset i såvel de danske havområder i Østersøen og Nordsøen, som i andre EU-medlemslandes havområder.

I de tilfælde, der er omhandlet i stk. 1, nr. 4, skal det sikres, at ændringerne eller forandringerne ikke vedvarende udelukker eller hindrer, at der opnås god miljøtilstand i Nordsøen og Østersøen eller i andre EU-medlemsstaters havområder.

#### *Til § 12*

Bestemmelsen gennemfører dele af havstrategidirektivets artikel 19.

Bestemmelsen i stk. 1 pålægger miljøministeren at offentliggøre forslag til havstrategiernes forskellige dele. Dette vil ske ved, at materialet fx offentliggøres på Miljøministeriets hjemmeside, hvor der samtidig gives oplysninger om indsigelsesfrist(er) og praktisk vejledning omkring afgivelse af indsigelser eller høringssvar.

Det tilstræbes at basisanalyser, beskrivelser af god miljøtilstand og miljømål offentliggøres samlet for de enkelte havområder.

I stk. 2 sikres det, at offentlige myndigheder, hvis interesser berøres, orienteres direkte om forslagene til havstrategier.

Fristen for fremsættelse af indsigelser foreslås i stk. 3 til 12 uger fra det enkelte forslags offentliggørelse.

#### *Til § 13*

Bestemmelsen gennemfører dele af havstrategidirektivets artikel 19.

Efter stk. 1 skal miljøministeren træffe afgørelser om havstrategierne efter fristen i § 12, stk. 3, udløber.

I stk. 2 foreslås det, at såfremt der i forbindelse med afgørelser foretages væsentlige ændringer i havstrategiernes enkelte dele, som berører andre myndigheder eller borgere end dem, der gennem høringen har foranlediget ændringen, vil den pågældende del af havstrategien ikke blive færdiggjort, før den eller de berørte har haft lejlighed til at udtale sig. Der tænkes fx på en situation, hvor der i forbindelse med en basisanalyse fremkommer informationer om aktiviteter på havet, som ikke tidligere forelå, og som giver anledning til begrænsede, konkrete ændringer af analyserne. Den foreslåede bestemmelse kan betyde, at de parter, der er berørt af ændringerne, skal have mulighed for at kommentere ændringerne, inden der træffes afgørelse om den pågældende basisanalyse. Spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om en væsentlig ændring, afgøres af ministeren efter en konkret vurdering.

Er ændringen så omfattende, at der reelt foreligger et nyt udkast, er det i henhold til den foreslåede bestemmelse ikke tilstrækkeligt at foretage høring af de berørte parter. I dette tilfælde skal høringsproceduren i § 12 gentages. Denne situation vil kunne opstå, hvis der ændres væsentligt på de målsætninger eller indsatser, der har været til høring, herunder særligt, hvis den ændrede havstrategi betyder en væsentlig forøgelse af opgaver eller omkostninger.

Ministeren skal efter stk. 3 offentliggøre enkelte dele af de endelige havstrategier. Der skal i den forbindelse gives klagevejledning. Afgørelserne vil være offentligt tilgængelige, hvilket betyder, at der vil være adgang til at læse dem, fx på Miljøministeriets hjemmeside.

Senest seks måneder efter, at de data og oplysninger, der er opnået ved basisanalyserne og gennem overvågningsprogrammerne, er blevet tilgængelige, stiller Miljøministeriet ifølge direktivets artikel 19, stk. 3, disse data og oplysninger til rådighed for Det Europæiske Miljøagentur.

#### *Til § 14*

Bestemmelsen gennemfører havstrategidirektivets artikel 17.

I stk. 1 bestemmes det, at havstrategierne skal revideres hvert sjette år.

Ved ændringernes udarbejdelse og vedtagelse angiver stk. 2, at reglerne i §§ 12 og 13 anvendes.

EU-Kommissionen, de berørte regionale havkonventioner (HELCOM og OSPAR) og de berørte medlemsstater underrettes ifølge direktivets artikel 17, stk. 3, om revisionerne senest tre måneder efter offentliggørelsen.

#### *Til § 15*

Miljøministeren kan efter stk. 1 bemyndige en styrelse i Miljøministeriet eller en anden statslig myndighed til at udøve beføjelser, som er tillagt ministeren i denne lov.

Ministeren kan efter stk. 2 fastsætte nærmere regler om adgangen til at påklage afgørelser, som er truffet i forbindelse med bemyndigelse efter stk. 1. Herunder også at afgørelsen ikke skal kunne påklages. Bestemmelsen er medtaget for at opnå ensartethed i lovgivningen på natur- og miljøområdet og udelukke eventuel fortolkningstvivl i forbindelse med delegation på lovområdet.

Adgangen til at afskære klage knytter sig fortsat kun til afgørelser på områder, som er delegeret fra miljøministeren. Miljøministeren vil ikke i denne bestemmelse have hjemmel til at afskære den fastsatte klageadgang til klagenævnet, jf. § 19.

Ministeren kan efter stk. 3 fastsætte nærmere regler om udøvelsen af de beføjelser, som en anden statslig myndighed bliver bemyndiget til at udøve efter stk. 1.

#### *Til § 16*

Ministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om de enkelte dele af havstrategierne, dvs. basisanalyser, beskrivelse af god miljøtilstand, fastsættelse af miljømål med tilhørende indikatorer, overvågningsprogrammer og indsatsprogrammer.

Bestemmelsen vil bl.a. blive anvendt til at gennemføre komitéretsakter om analysemetoder, metodiske standarder eller andre tekniske forudsætninger, som skal lægges til grund for de enkelte dele af havstrategierne bl.a. med henblik på at koordinere og samordne havstrategierne inden for og mellem de enkelte havområder.

Før ministeren udnytter bemyndigelsen til at fastsætte nærmere regler om miljømål, vil Folketingets partier blive inddraget.

#### *Til § 17*

Bestemmelsen gennemfører havstrategidirektivets artikel 6, stk. 2.

Det foreslås i stk. 1, at regeringen kan indgå overenskomster med fremmede stater om fælles foranstaltninger til opfyldelse af lovens formål. Her tænkes på de omkringliggende lande som fx Tyskland, UK, Norge, Sverige, Polen og Rusland.

Stk. 2, indeholder hjemmel til at fastsætte regler for at opfylde internationale aftaler, herunder aftaler, der ind-

gås inden for rammerne af de regionale havkonventioner (HELCOM og OSPAR).

#### *Til § 18*

Offentlige myndigheder vil ved udøvelsen af deres opgaver i henhold til lovgivningen være forpligtet af havstrategierne. Denne forpligtelse indtræder, når de enkelte dele af havstrategierne er endeligt fastlagt. Offentlige myndigheder vil således være forpligtede til at fremme havstrategiernes miljømål ved udøvelse af deres beføjelser, indenfor rammerne af den gældende lovgivning. Dette betyder, at de ved udøvelsen af deres beføjelser inden for lovgivningens rammer skal lægge havstrategien til grund. F.eks. skal det ved meddelelse af udledningstilladelser sikres, at der ikke gives tilladelse til udledninger, som vil være uforenelige med opnåelse af de fastsatte miljømål, eller som i øvrigt er i strid med retningslinjerne i indsatsprogrammet.

Nærværende lovforslag giver imidlertid ikke myndigheder hjemmel til at gribe ind i igangværende lovlige aktiviteter. Hjemlerne til sådanne indgreb skal findes eller tilvejebringes i de relevante sektorlove. Lovforslaget indebærer heller ikke en handlepligt for myndighederne.

#### *Til § 19*

Efter forslagets stk. 1 kan afgørelser truffet efter §§ 12 og 13 påklages til Naturklagenævnet, for så vidt angår spørgsmål om tilvejebringelse af havstrategier, dvs. at alene processuelle spørgsmål kan påklages, fx at berørte kommunale myndigheder ikke er blevet hørt.

Såfremt klagesagen ikke skønnes at have meget væsentlig interesse i forhold til lovens formål, kan formanden for klagenævnet efter stk. 2 træffe afgørelse på nævnets vegne.

I stk. 3 afskæres adgangen til klage til anden administrativ myndighed. En klage over klagenævnets afgørelse kan herefter kun påklages til domstolen.

#### *Til § 20*

I stk. 1 angives klageberettigede.

Såfremt der indgives klage efter stk. 1, nr. 3, 4 eller 5, kan klagenævnet efter stk. 2 kræve, at foreningen eller organisationen indsender deres vedtægter.

#### *Til § 21*

I stk. 1 angives de formelle krav til klagen. Klagen skal indgives skriftligt inden fire uger efter havstrategiernes offentliggørelse. Klagefristen forlænges til følgende hverdag, såfremt den udløber på en lørdag eller helligdag.

Klage over afgørelser efter §§ 12 og 13 skal efter stk. 2 indgives til miljøministeren, som videresender klagen til klagenævnet. Ved videresendelsen skal den påklagede afgørelse samt materialet hertil indgå.

*Til § 22*

Medmindre klagenævnet bestemmer andet, har en klage ikke opsættende virkning.

Klagenævnet kan tillægge en klage opsættende virkning, fx ved manglende høring af en part.

*Til § 23*

Bestemmelsen oplister de tidsfrister, som er angivet i havstrategidirektivets artikel 5, stk. 2.

Basisanalyserne og beskrivelserne af god miljøtilstand skal foreligge pr. 15. juli 2012, hvilket betyder, at miljøministeren skal have truffet afgørelse om den endelige udformning og have offentliggjort disse inden fristens udløb. Tilsvarende gælder for fastsættelsen af miljømålene.

I forhold til overvågningsprogrammerne forstås fristerne således, at ministeren skal have truffet afgørelse om indhold, organisation og praktisk gennemførelse af programmerne inden 15. juli 2014. Ved den praktiske gennemførelse menes, at det skal være muligt at udføre målinger eller andre aktiviteter vedr. indhentning af data, som er relevante og mulige i forhold til feltsæsonen 2014.

Indsatsprogrammerne udarbejdes senest den 31. december 2015, hvilket betyder, at ministeren skal have truffet afgørelse om indhold og udformning af programmerne, således at de er klar til at blive fremsendt til EU-Kommissionen ved fristens udløb. EU-Kommissionen

har derefter 6 måneder til at bedømme om programmerne opfylder direktivet og kan om nødvendigt rådgive om, hvad der er nødvendigt for at opfylde direktivet. Når regeringen har modtaget EU-Kommissionens tilbagemelding, skal indsatsprogrammerne sættes i værk senest den 31. december 2016. Ved iværksættelse forstås i denne sammenhæng, at ministeren har truffet endelig afgørelse om indsatsprogrammernes indhold under hensyn til EU-Kommissionens rådgivning, at programmerne er offentliggjort og at de er bekendtgjort til de berørte myndigheder, jf. lovforslagets § 17.

Det forudsættes, at evt. ny lovgivning eller ændringer i eksisterende lovgivning, som er nødvendige for at realisere indsatsprogrammerne, er gennemført, når programmerne iværksættes, dvs. senest ved udgangen af 2016.

*Til § 24*

Bestemmelsen gennemfører havstrategidirektivets artikel 26.

Det foreslås i bestemmelsen, at loven træder i kraft den 15. juli 2010, hvilket er den frist, som havstrategidirektivet sætter for den nationale gennemførelse af den del af direktivet, der vedrører procedurerne for udarbejdelsen af havstrategierne. Gennemførelse af de konkrete foranstaltninger i indsatsprogrammerne, vil ske på grundlag af den relevante sektorlovgivning.

*Til § 25*

Bestemmelsen omhandler lovens territoriale gyldighedsområde. Loven gælder således ikke for Færøerne og Grønland.

## Bilag

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF af 17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger (havstrategirammedirektivet) (EØS-relevant tekst)

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR –

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 175, stk. 1,

under henvisning til forslag fra Kommissionen,

under henvisning til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg<sup>1)</sup>,

under henvisning til udtalelse fra Regionsudvalget<sup>2)</sup>,

efter proceduren i traktatens artikel 251<sup>3)</sup>, og

ud fra følgende betragtninger:

(1) Havområder, der hører under EU-medlemsstaternes overhøjhed eller jurisdiktion, omfatter havområder i Middelhavet, Østersøen, Sortehavet og det nordøstlige Atlanterhav, herunder havområderne omkring Azorerne, Madeira og De Kanariske Øer.

(2) Det er klart, at der ofte er for store belastninger af havenes naturressourcer og for stort pres på havets økologiske ydelser, og at Fællesskabet må reducere sin påvirkning af havene, uanset hvor virkningerne heraf viser sig.

(3) Havmiljøet er en værdifuld arv, der som sådan må beskyttes, bevares og, hvor det er muligt, genoprettes med det endemål at opretholde biodiversiteten og tilvejebringe mangfoldige og dynamiske oceaner og have, der er rene, sunde og produktive. I den forbindelse bør dette direktiv bl.a. fremme integrationen af miljøhensyn i samtlige relevante politikområder og udgøre den miljøpolitiske søjle i EU's fremtidige havpolitik.

(4) I tråd med Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1600/2002/EF af 22. juli 2002 om fastlæggelse af Fællesskabets sjette miljøhandlingsprogram<sup>4)</sup> er der blevet opstillet en tematisk strategi til beskyttelse og bevaring af havmiljøet, idet det generelle mål er at fremme en bæredygtig udnyttelse af havet og bevare de marine økosystemer.

(5) Udviklingen og gennemførelsen af den tematiske strategi bør sigte mod at bevare de marine økosystemer. Denne tilgang bør omfatte beskyttede områder og bør omfatte alle menneskelige aktiviteter, som påvirker havmiljøet.

(6) Etableringen af beskyttede havområder, herunder områder, der allerede er eller skal udpeges i henhold til Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter<sup>5)</sup> (i det følgende benævnt »habitatdirektivet«), Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle<sup>6)</sup> (i det følgende benævnt »fugledirektivet«) samt internationale og regionale aftaler, som Det Europæiske Fællesskab eller berørte medlemsstater har indgået, udgør et vigtigt bidrag til opnåelsen af en god miljøtilstand i henhold til dette direktiv.

(7) Etableringen af sådanne beskyttede områder i henhold til dette direktiv vil være et vigtigt skridt i retning af opfyldelsen af de forpligtelser, der blev indgået på verdenstopmødet om bæredygtig udvikling og i konventionen om den biologiske mangfoldighed, der blev godkendt ved Rådets afgørelse 93/626/EØF<sup>7)</sup>, og vil bidrage til skabelsen af sammenhængende og repræsentative net af sådanne områder.

(8) Der skal anvendes en økosystembaseret tilgang til forvaltningen af menneskelige aktiviteter, samtidig med at en bæredygtig udnyttelse af havets goder og ydelser skal muliggøres, og der bør i den forbindelse lægges vægt på at opnå eller opretholde en god miljøtilstand i Fællesskabets havmiljø, på at fortsætte med at beskytte og bevare havmiljøet samt på at forhindre yderligere forringelser.

(9) For at disse målsætninger kan opfyldes, er der behov for en gennemskuelig og sammenhængende lovramme. Denne ramme bør bidrage til at skabe sammenhæng mellem de forskellige politikker og fremme integreringen af miljøhensyn i andre politikker som f.eks. den fælles fiskeripolitik, den fælles landbrugs-

politik og andre relevante fællesskabspolitikker. Lovrammen bør danne grundlag for indsatsen og gøre det muligt at koordinere denne samt bringe den i overensstemmelse med og integrere den på passende vis i den indsats, der gøres i henhold til anden fællesskabslovgivning og internationale aftaler.

(10) De uensartede vilkår, problemer og behov i de forskellige havregioner eller havsubregioner, som udgør Fællesskabets havmiljø, stiller krav om forskellige og specifikke løsninger. Der bør tages hensyn til denne diversitet på alle stadier af udarbejdelsen af havstrategier, men især under forberedelsen, planlægningen og gennemførelsen af foranstaltninger for at opnå en god miljøtilstand i Fællesskabets havmiljø i de enkelte havregioner og subregioner.

(11) Hver medlemsstat bør derfor for sine egne havområder opstille en havstrategi, som på én gang er specifik for dens egne havområder og samtidig afspejler de overordnede perspektiver for den pågældende havregion eller subregion. Havstrategier bør munde ud i gennemførelsen af indsatsprogrammer, der er udformet med henblik på at opnå eller opretholde en god miljøtilstand. Det bør imidlertid ikke kræves af medlemsstaterne, at de tager specifikke skridt, hvis der ikke er nogen væsentlig risiko for havmiljøet, eller hvis omkostningerne ikke ville stå i et rimeligt forhold til risikoen for havmiljøet, forudsat at enhver beslutning om at undlade at træffe foranstaltninger er behørigt begrundet.

(12) Kystvande, inklusive havbund og undergrund, er en integreret del af havmiljøet og bør som sådan også være omfattet af dette direktiv, for så vidt som de særlige miljømæssige aspekter af havmiljøet ikke allerede er omfattet af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger<sup>8)</sup> eller anden fællesskabslovgivning, således at komplementariteten sikres, samtidig med at unødige overlapninger undgås.

(13) Da havmiljøet i sagens natur er grænseoverskridende, bør medlemsstaterne samarbejde for at sikre en koordineret udarbejdelse af havstrategier for hver havregion eller subregion. Havregioner eller subregioner deles såvel med andre medlemsstater som med tredjelande, og medlemsstaterne bør derfor bestræbe sig mest muligt på at sikre tæt koordinering med alle de berørte medlemsstater og tredjelande. Når det er praktisk muligt og hensigtsmæssigt, bør denne koordinering sikres ved hjælp af de eksisterende institutionelle strukturer i havregionerne eller subregionerne, især de regionale havkonventioner.

(14) Medlemsstater, der grænser op til den samme havregion eller subregion, der er omfattet af dette direktiv, og hvor havets tilstand er så kritisk, at der er behov for øjeblikkelig handling, bør bestræbe sig på at blive enige om en handlingsplan, der indebærer hurtigere iværksættelse af indsatsprogrammerne. I disse tilfælde bør Kommissionen opfordres til at overveje at bistå medlemsstaterne med tiltag, der understøtter deres forstærkede indsats for at forbedre havmiljøet ved at gøre den pågældende region til et pilotprojekt.

(15) Ikke alle medlemsstaterne har havområder som defineret i dette direktiv, og virkningerne af de bestemmelser i dette direktiv, som udelukkende vedrører de medlemsstater, der har havområder, bør derfor begrænses til disse medlemsstater.

(16) Eftersom en indsats på internationalt plan er nødvendig for at opnå samarbejde og koordinering, bør dette direktiv skabe endnu større sammenhæng mellem Fællesskabets og dets medlemsstaters bidrag inden for internationale aftaler.

(17) Fællesskabet og dets medlemsstater er parter i De Forenede Nationers (FN) havretskonvention (UNCLOS), der er godkendt ved Rådets afgørelse 98/392/EF af 23. marts 1998 om Det Europæiske Fællesskabs indgåelse af UNCLOS og af aftalen af 28. juli 1994 vedrørende anvendelsen af kapitel XI i denne konvention<sup>9)</sup>. Der bør derfor i dette direktiv fuldt ud tages hensyn til de forpligtelser, der påhviler Fællesskabet og dets medlemsstater i henhold til disse aftaler. Ud over bestemmelser om parternes havområder indeholder UNCLOS generelle forpligtelser til at sikre, at aktiviteter under en parts jurisdiktion eller kontrol ikke påfører skade uden for dennes havområder, og at der hverken direkte eller indirekte overføres skade eller fare fra et område til et andet, eller at en type af forurening omdannes til en anden.

(18) Dette direktiv bør også støtte den markante holdning, som Fællesskabet har indtaget i forbindelse med konventionen om den biologiske mangfoldighed, angående standsning af nedgangen i den biologiske diversitet, bevaring og bæredygtig udnyttelse af havets biodiversitet og oprettelse af et globalt net af beskyttede havområder senest i 2012. Derudover bør direktivet bidrage til at opfylde de mål, der blev opstillet på den syvende konference mellem parterne i konventionen om den biologiske mangfoldighed, som vedtog et omfattende arbejdsprogram for biologisk mangfoldighed i hav- og kystområder med en række mål og aktiviteter, der tilsigter at standse nedgangen i den biologiske diversitet på nationalt, regionalt og globalt niveau og sikre de marine økosystemers kapacitet til at danne grundlag for tilvejebringelse af goder og serviceydelser, og endvidere et arbejdsprogram for beskyttede områder med det formål at oprette og opretholde økologisk repræsentative systemer af beskyttede havområder inden 2012. Medlemsstaternes forpligtelse til at udpege Natura 2000-områder under fugledirektivet og habitatdirektivet vil udgøre et vigtigt bidrag til denne proces.

(19) Dette direktiv bør bidrage til at opfylde Fællesskabets og medlemsstaternes forpligtelser og væsentlige tilsagn i henhold til flere andre relevante internationale aftaler om beskyttelse af havmiljøet mod forurening. Det gælder konventionen om beskyttelse af havmiljøet i Østersøområdet, godkendt ved Rådets afgørelse 94/157/EF<sup>10</sup>), konventionen om beskyttelse af havmiljøet i det nordøstlige Atlanterhav, godkendt ved Rådets afgørelse 98/249/EF<sup>11</sup>), det nye bilag V hertil om beskyttelse og bevaring af det maritime områdes økosystemer og biologiske mangfoldighed samt det hertil knyttede tillæg 3, godkendt ved Rådets afgørelse 2000/340/EØF<sup>12</sup>), konventionen om beskyttelse af Middelhavets havmiljø og kystområder, godkendt ved Rådets afgørelse 77/585/EØF<sup>13</sup>) og ændringerne hertil fra 1995, godkendt ved Rådets afgørelse 1999/802/EF<sup>14</sup>) samt protokollen hertil om beskyttelse af Middelhavet mod landbaseret forurening, godkendt ved Rådets afgørelse 83/101/EØF<sup>15</sup>) og ændringerne hertil fra 1996, godkendt ved Rådets afgørelse 1999/801/EF<sup>16</sup>). Dette direktiv bør også bidrage til at opfylde medlemsstaternes forpligtelser i henhold til konventionen om beskyttelse af Sortehavet mod forurening, i henhold til hvilken de har afgivet vigtige tilsagn om beskyttelse af havmiljøet mod forurening; Fællesskabet er endnu ikke part i denne konvention, men har observatørstatus.

(20) Tredjelande med fælles havområder i den samme havregion eller subregion som en medlemsstat, bør opfordres til at deltage i den proces, som er fastlagt i dette direktiv, og derved gøre det lettere at opnå god en miljøtilstand i den pågældende havregion eller subregion.

(21) Det er af afgørende betydning for opfyldelsen af dette direktivs målsætninger at sikre integreringen af bevarelsesmål, forvaltningsforanstaltninger og overvågnings og evalueringsaktiviteter for geografiske beskyttelsesforanstaltninger såsom særlige bevaringsområder, særligt beskyttede områder og beskyttede havområder.

(22) Der bør ligeledes tages hensyn til biodiversitet og muligheden for havforskning i dybhavsmiljøer.

(23) Eftersom de indsatsprogrammer, der gennemføres i henhold til havstrategierne, kun vil være effektive, hvis de udformes på grundlag af et godt kendskab til havmiljøets tilstand i et givet område, og hvis de for hver medlemsstats vedkommende tilpasses det pågældende havområdes behov så godt som muligt under hensyn til den pågældende havregions eller subregions overordnede perspektiv, er det nødvendigt, at der på nationalt niveau skabes en egnet ramme for vedtagelse af politiske beslutninger på et velinformeret grundlag, som også omfatter havforsknings- og overvågningsaktiviteter. På fællesskabsplan bør der til stadighed sikres støtte til tilhørende forskning i forsknings- og udviklingspolitikkerne. Anerkendelsen af havspørgsmål i syvende rammeprogram for forskning og udvikling er et vigtigt skridt i denne retning.

(24) Som et første skridt i forberedelsen af indsatsprogrammer bør medlemsstater inden for en havregion eller subregion foretage en analyse af deres havområders egenskaber eller karakteristika og af de belastninger og påvirkninger, de udsættes for, identificere de fremherskende belastninger og påvirkninger af disse vandområder og foretage en økonomisk og social analyse af deres udnyttelse samt af omkostningerne ved en



foringelse af havmiljøet. De kan anvende vurderinger, der allerede er foretaget i forbindelse med regionale havkonventioner, som grundlag for deres analyser.

(25) På grundlag af sådanne analyser bør medlemsstaterne dernæst fastlægge, hvad der kendetegner en god miljøtilstand i deres havområder. Derfor er det hensigtsmæssigt at fastsætte bestemmelser om udvikling af kriterier og metodiske standarder for at sikre overensstemmelse og gøre det muligt at foretage sammenligninger mellem havregioner eller subregioner med det formål at fastslå, i hvilket omfang der opnås en god miljøtilstand. Disse kriterier og metodiske standarder bør udvikles under inddragelse af alle de berørte parter.

(26) Det næste skridt i bestræbelserne på at opnå en god miljøtilstand bør være at fastlægge miljømål og overvågningsprogrammer, der skal vurderes løbende, så havområdernes tilstand kan evalueres regelmæssigt.

(27) Medlemsstaterne bør herefter fastlægge og gennemføre indsatsprogrammer, der er udformet med henblik på at opnå eller opretholde en god miljøtilstand i de pågældende havområder under hensyn til gældende fællesskabskrav og internationale krav samt den pågældende havregions eller subregions behov. Indsatsen bør udformes på grundlag af forsigtighedsprincippet og principperne om, at der skal gøres en forebyggende indsats, at miljøskader fortrinsvis bør afhjælpes ved kilden, og at forurenere bør betale.

(28) Af hensyn til den nødvendige målretning er det hensigtsmæssigt, at medlemsstaterne tager ovennævnte skridt. For at sikre, at indsatsen bliver sammenhængende i Fællesskabet som helhed og i relation til forpligtelserne på internationalt niveau er det afgørende, at medlemsstaterne giver Kommissionen meddelelse om de skridt, de tager, så den kan vurdere sammenhængen i indsatsen i den pågældende havregion eller subregion og i relevant omfang give vejledning om mulige nødvendige ændringer.

(29) Medlemsstaterne bør træffe de nødvendige foranstaltninger for at opnå eller opretholde en god miljøtilstand i havmiljøet. Det bør imidlertid erkendes, at det måske ikke i alle havområder vil være muligt at opnå eller opretholde en i enhver henseende god miljøtilstand senest i 2020. Ud fra et retfærdigheds- og gennemførlighedssynspunkt bør der derfor tages højde for tilfælde, hvor det vil være umuligt for en medlemsstat at opfylde det ambitionsniveau, som følger af de fastsatte miljømål, eller at opnå eller opretholde en god miljøtilstand.

(30) Der bør i den forbindelse tages højde for to særtilfælde. Det første særtilfælde omhandler den situation, at det er umuligt for medlemsstaten at opfylde sine miljømål på grund af handlinger eller undladelser, som den pågældende medlemsstat ikke er ansvarlig for, på grund af naturlige årsager eller force majeure, eller på grund af handlinger foretaget af medlemsstaten af hensyn til væsentlige samfundsinteresser, hvis disse tillægges større vægt end de negative miljøpåvirkninger, eller fordi de naturlige forhold umuliggør en rettidig forbedring af de pågældende havområders tilstand. Den pågældende medlemsstat bør underbygge, hvorfor den mener, at dette særtilfælde er opstået, og identificere det pågældende område, og den bør træffe passende ad hoc-foranstaltninger med henblik på fortsat at forfølge miljømålene, forebygge yderligere forringelser i de berørte havområders tilstand og afbøde de skadelige påvirkninger inden for den pågældende havregion eller subregion.

(31) Det andet tilfælde omhandler den situation, at en medlemsstat konstaterer et problem, som påvirker dens havområders miljøtilstand og måske endog den samlede berørte havregion eller subregion, men som ikke kan afhjælpes med foranstaltninger truffet på nationalt niveau, eller som hænger sammen med en anden fællesskabspolitik eller en international aftale. I disse tilfælde bør det være muligt at underrette Kommissionen herom i forbindelse med meddelelsen om indsatsprogrammerne og, hvis der er behov for en fællesskabsindsats, at forelægge Kommissionen og Rådet passende anbefalinger.

(32) Den fleksibilitet, der er indført i forbindelse med særtilfælde, bør dog underkastes kontrol på fællesskabsniveau. Hvad angår det første særtilfælde bør der derfor tages behørigt hensyn til eventuelle ad hoc-foranstaltningers effektivitet. I de tilfælde, hvor medlemsstaten begrunder sine handlinger med hensynet til samfundsinteresser, bør Kommissionen vurdere, om eventuelle deraf følgende ændringer eller forandringer af havmiljøet ikke vedvarende udelukker eller hindrer, at der opnås en god miljøtilstand i den pågældende

havregion eller subregion eller i andre medlemsstaters havområder. Kommissionen bør give vejledning om mulige nødvendige ændringer, hvis den mener, at de planlagte foranstaltninger ikke er tilstrækkelige eller egnede til at sikre sammenhæng i indsatsen i den pågældende havregion eller subregion som helhed.

(33) Hvad angår det andet særtilfælde, bør Kommissionen undersøge sagen og svare inden for en frist på seks måneder. Kommissionen bør om nødvendigt indarbejde den pågældende medlemsstats anbefalinger i de forslag, den forelægger Europa-Parlamentet og Rådet.

(34) På grund af de marine økosystemers dynamiske natur og naturlige variabilitet og på grund af, at belastninger og påvirkninger af økosystemerne kan variere afhængigt af udviklingen i de menneskelige aktivitetsmønstre og påvirkningerne fra klimaændringer, er det vigtigt at erkende, at det kan blive nødvendigt at tilpasse beskrivelsen af god miljøtilstand med tiden. I overensstemmelse hermed bør indsatsprogrammerne for beskyttelsen og forvaltningen af havmiljøet være fleksible og justerbare og tage hensyn til den videnskabelige og teknologiske udvikling. Der bør derfor fastsættes bestemmelser om en regelmæssig ajourføring af havstrategierne.

(35) Der bør også fastsættes bestemmelser om offentliggørelse af indsatsprogrammer og ajourføringer heraf og om forelæggelse af interimrapporter for Kommissionen med beskrivelse af fremskridtene i gennemførelsen af programmerne.

(36) For aktivt at inddrage offentligheden i udformningen, gennemførelsen og ajourføringen af havstrategierne bør der fastsættes bestemmelser om behørig oplysning om de forskellige elementer i havstrategierne og ajourføringerne heraf og på opfordring gives relevante oplysninger om, hvilket materiale der er anvendt til udarbejdelsen af havstrategierne, i overensstemmelse med fællesskabslovgivningen om offentlig adgang til miljøoplysninger.

(37) Kommissionen bør fremlægge en første evalueringsrapport om gennemførelsen af dette direktiv senest to år efter at have modtaget alle indsatsprogrammer, dog senest i 2019. Kommissionen bør herefter offentliggøre rapporter hvert sjette år.

(38) Der bør i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/2/EF af 14. marts 2007 om opbygning af en infrastruktur for geografisk information i Det Europæiske Fællesskab (Inspire)<sup>17)</sup> fastsættes bestemmelser for vedtagelse af metodiske standarder for vurdering af havmiljøets tilstand, overvågning, miljømål og tekniske formater med henblik på indsendelse og behandling af data.

(39) Foranstaltninger til regulering af fiskeriforvaltningen kan træffes inden for den fælles fiskeripolitik, jf. Rådets forordning (EF) nr. 2371/2002 af 20. december 2002 om bevarelse og bæredygtig udnyttelse af fiskeressourcerne som led i den fælles fiskeripolitik<sup>18)</sup>, på grundlag af videnskabelig rådgivning og med henblik på at bidrage til opfyldelsen af dette direktivs målsætninger, herunder i form af et totalforbud mod fiskeri i visse områder med det formål at opretholde eller genoprette økosystemernes integritet, struktur og funktion samt i relevant omfang at bevare bl.a. gydeområder, ynglepladser og fourageringsområder. Euratom-traktatens artikel 30 og 31 regulerer udledninger og emissioner som følge af anvendelsen af radioaktive materialer, og de bør derfor ikke omfattes af dette direktiv.

(40) Den fælles fiskeripolitik bør også i den fremtidige reform tage hensyn til fiskeriets miljøpåvirkninger og dette direktivs målsætninger.

(41) Hvis medlemsstaterne mener, at det er ønskeligt med en indsats på ovennævnte områder eller andre områder, der hænger sammen med en anden fællesskabspolitik eller en international aftale, bør de forelægge relevante anbefalinger med henblik på en fællesskabsindsats.

(42) De alvorlige miljømæssige bekymringer, herunder især dem, som er affødt af klimaændringerne, med hensyn til havområderne i Arktis, der er et nærliggende havmiljø af særlig betydning for Fællesskabet, bør underkastes en vurdering af fællesskabsinstitutionerne og kan nødvendiggøre, at der tages skridt til at sikre miljøbeskyttelsen i Arktis.

(43) Målene for dette direktiv, nemlig beskyttelse og bevaring af havmiljøet og forebyggelse af forringelser heraf og, hvor det er praktisk muligt, for genopretning af dette miljø i områder, hvor det er blevet negativt påvirket, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne og kan derfor på grund af direktivets omfang eller virkninger bedre nås på fællesskabsplan; Fællesskabet kan derfor træffe foranstaltninger i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, jf. traktatens artikel 5. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går direktivet ikke ud over, hvad der er nødvendigt for at nå disse mål.

(44) Medlemsstaternes indsatsprogrammer og efterfølgende tiltag bør tage udgangspunkt i en økosystem-baseret tilgang til forvaltningen af menneskelige aktiviteter og i principperne i traktatens artikel 174, især forsigtighedsprincippet.

(45) Dette direktiv respekterer de grundlæggende rettigheder og overholder de principper, som anerkendes i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder<sup>19)</sup>, navnlig artikel 37 heri, som sigter mod at fremme integreringen af et højt miljøbeskyttelsesniveau og bedre miljøkvalitet i Fællesskabets politikker i overensstemmelse med princippet om bæredygtig udvikling.

(46) De nødvendige foranstaltninger til gennemførelse af dette direktiv bør vedtages i overensstemmelse med Rådets afgørelse 1999/468/EF af 28. juni 1999 om fastsættelse af de nærmere vilkår for udøvelsen af de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen<sup>20)</sup>.

(47) Kommissionen bør navnlig tillægges beføjelse til at tilpasse direktivets bilag III, IV og V til den videnskabelige og tekniske udvikling. Da der er tale om generelle foranstaltninger, der har til formål at ændre ikke-væsentlige bestemmelser i dette direktiv, skal foranstaltningerne vedtages efter forskriftsproceduren med kontrol i artikel 5a i afgørelse 1999/468/EF.

(48) Kommissionen bør også tillægges beføjelser til at fastlægge kriterier og metodiske standarder, der skal anvendes af medlemsstaterne, og til at vedtage specifikationer og standardmetoder for overvågning og vurdering. Da der er tale om generelle foranstaltninger, der har til formål at ændre ikke-væsentlige bestemmelser i dette direktiv ved at supplere det med nye ikke-væsentlige bestemmelser, skal foranstaltningerne vedtages efter forskriftsproceduren med kontrol i artikel 5a i afgørelse 1999/468/EF –

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV:

## KAPITEL I

### ALMINDELIGE BESTEMMELSER

#### *Artikel 1*

#### **Genstand**

1. Ved dette direktiv skabes en ramme, inden for hvilken medlemsstaterne skal træffe de fornødne foranstaltninger til at opnå eller opretholde en god miljøtilstand i havmiljøet senest i år 2020.
2. Med henblik herpå skal der udarbejdes og gennemføres havstrategier for at:
  - a) beskytte, bevare og forebygge forringelse af havmiljøet og, hvor det er muligt, genoprette marine økosystemer i områder, hvor de er blevet negativt påvirket
  - b) forebygge og reducere tilførsler i havmiljøet med henblik på gradvis at udfase forureningen som defineret i artikel 3, nr. 8), og sikre, at der ikke er nogen væsentlige virkninger på eller risici for havets biodiversitet, de marine økosystemer, menneskers sundhed eller legitime anvendelser af havet.
3. Havstrategierne skal anvende en økosystembaseret tilgang til forvaltning af de menneskelige aktiviteter, der sikrer, at det samlede pres fra sådanne aktiviteter holdes inden for niveauer, der er forenelige med opnåelsen af en god miljøtilstand, og at de marine økosystemers evne til at håndtere menneskeskabte forandringer ikke bringes i fare, samtidig med at en bæredygtig udnyttelse af havets goder og ydelser muliggøres.

4. Dette direktiv skal bidrage til at skabe sammenhæng mellem de forskellige politikker, aftaler og lovgivningsmæssige foranstaltninger, der har indvirkning på havmiljøet, og sigte på at opnå en integration af miljøhensyn heri.

### *Artikel 2*

#### **Anvendelsesområde**

1. Dette direktiv finder anvendelse på alle havområder som defineret i artikel 3, stk. 1, og tager hensyn til de grænseoverskridende virkninger på kvaliteten af havmiljøet i tredjelande beliggende i samme havregion eller subregion.

2. Dette direktiv finder ikke anvendelse på aktiviteter, der alene tjener forsvarsformål eller den nationale sikkerhed. Medlemsstaterne skal dog bestræbe sig på at sikre, at disse aktiviteter gennemføres på en måde, der, så vidt det er rimeligt og praktisk muligt, er forenelig med målene i dette direktiv.

### *Artikel 3*

#### **Definitioner**

I dette direktiv forstås ved:

- 1) »havområder«:
  - a) vandområder, havbund og undergrund på havsiden af den basislinje, hvorfra bredden af de territoriale farvande måles, til den yderste grænse af det område, hvor en medlemsstat har og/eller udøver jurisdiktion i overensstemmelse med UNCLOS, med undtagelse af vandområderne omkring de lande og territorier, der er nævnt i traktatens bilag II, og de franske oversøiske departementer og administrative enheder, og
  - b) kystvande som defineret i direktiv 2000/60/EF, inklusive havbund og undergrund, i det omfang de særlige miljømæssige aspekter af havmiljøet ikke allerede er omfattet af det nævnte direktiv eller anden fællesskabslovgivning
- 2) »havregion«: en marin region, der er identificeret i artikel 4. Havregioner og deres subregioner udpeges med henblik på at lette gennemførelsen af dette direktiv og bestemmes under hensyn til hydrologiske, oceanografiske og biogeografiske forhold
- 3) »havstrategi«: den strategi, der skal udarbejdes og gennemføres for hver berørt havregion eller subregion som fastsat i artikel 5
- 4) »miljøtilstand«: miljøets overordnede tilstand i havområderne under hensyn til de enkelte marine økosystemers struktur, funktion og processer samt de naturlige fysiografiske, geografiske, biologiske, geologiske og klimatiske faktorer tillige med de fysiske, akustiske og kemiske forhold, herunder dem, der skyldes menneskelige aktiviteter i eller uden for det pågældende område
- 5) »god miljøtilstand«: havområdernes miljøtilstand, når de giver økologisk mangfoldige og dynamiske oceaner og have, der er rene, sunde og produktive inden for rammerne af deres naturlige vilkår, og havmiljøet udnyttes på et bæredygtigt niveau, så nuværende og fremtidige generationers muligheder for anvendelse og aktiviteter sikres, dvs.:
  - a) at de enkelte marine økosystemers struktur, funktion og processer samt de dermed forbundne fysiografiske, geografiske, geologiske og klimatiske faktorer tillader disse økosystemer at fungere i fuldt omfang og bevare deres modstandsdygtighed over for menneskeskabte miljøforandringer. Marine arter og habitater beskyttes, at menneskeskabt nedgang i biodiversiteten forebygges, og at de forskellige biologiske komponenter fungerer i indbyrdes balance
  - b) at økosystemernes hydromorfologiske, fysiske og kemiske egenskaber, herunder dem, der skyldes menneskelige aktiviteter i det pågældende område, understøtter ovennævnte økosystemer, og at

menneskeskabte tilførsler af stoffer og energi, herunder støj, i havmiljøet ikke skaber forureningsvirkninger.

En god miljøtilstand beskrives for havregionen eller subregionen, som omhandlet i artikel 4, på grundlag af de kvalitative deskriptorer i bilag I. Der bør anvendes en tilpasningsegnet forvaltning på grundlag af økosystembaseret tilgang for at opnå en god miljøtilstand

- 6) »kriterier«: distinktive tekniske træk, der er nært forbundet med kvalitative deskriptorer
- 7) »mål«: en kvalitativ eller kvantitativ beskrivelse af den ønskede tilstand for de forskellige komponenter af, samt belastningerne og påvirkningerne af, havområderne for så vidt angår hver havregion eller subregion. Målene fastsættes i overensstemmelse med artikel 10
- 8) »forurening«: direkte eller indirekte udledning i havmiljøet af stoffer eller energi som følge af menneskelig aktivitet, herunder menneskeskabt undervandsstøj, der forårsager eller må forventes at forårsage skadevirkninger på de levende ressourcer og marine økosystemer, herunder tab af biodiversitet, farer for menneskers sundhed, hindringer for marine aktiviteter, herunder fiskeri, turisme, fritidsaktiviteter og anden legitim anvendelse af havet, forringelse af havvandets brugsværdi og ødelæggelse af herlighedsværdier eller generelt forringelse af den bæredygtige udnyttelse af havets goder og ydelser
- 9) »regionalt samarbejde«: samarbejde og koordinering af aktiviteter mellem medlemsstaterne og, hvor det er muligt, tredjelande, der deler den samme havregion eller subregion, med henblik på at udarbejde og gennemføre havstrategier
- 10) »regional havkonvention«: de internationale konventioner eller internationale aftaler tillige med deres styrende organer, der er oprettet med henblik på beskyttelse af havmiljøet i de i artikel 4 omhandlede havregioner såsom konventionen om beskyttelse af havmiljøet i Østersøområdet, konventionen om beskyttelse af havmiljøet i det nordøstlige Atlanterhav og konventionen om beskyttelse af Middelhavets havmiljø og kystområder.

#### *Artikel 4*

### **Havregioner og subregioner**

1. Medlemsstaterne tager under opfyldelsen af deres forpligtelser i henhold til dette direktiv behørigt hensyn til, at havområder henhørende under deres overhøjhed eller jurisdiktion udgør en uadskillelig del af følgende havregioner:

- a) Østersøen
- b) det nordøstlige Atlanterhav
- c) Middelhavet.
- d) Sortehavet.

2. For at tage hensyn til særlige forhold i et givet område kan medlemsstaterne gennemføre dette direktiv under henvisning til underopdelinger på passende niveau af de i stk. 1 nævnte havområder, under forudsætning af at disse underopdelinger er forenelige med følgende havsubregioner:

- a) i det nordøstlige Atlanterhav:
  - i) Nordsøen, herunder Kattegat og Den Engelske Kanal
  - ii) Det Keltiske Hav
  - iii) Biscayabugten og den iberiske kyst
  - iv) i Atlanterhavet, den makaronesiske biogeografiske region, som er havområderne omkring Azorerne, Madeira og De Kanariske Øer
- b) i Middelhavet:
  - i) det vestlige Middelhav
  - ii) Adriaterhavet

- iii) Det Ioniske Hav og det centrale Middelhavsområde
- iv) Det Ægæisk-Levantinske Hav.

Medlemsstaterne informerer Kommissionen om eventuelle underopdelinger inden den dato, der er anført i artikel 26, stk. 1, første afsnit, men kan revidere dem efter gennemførelsen af den indledende vurdering, der er nævnt i artikel 5, stk. 2, litra a), nr. i).

#### *Artikel 5*

#### **Havstrategier**

1. Hver medlemsstat udarbejder for hver af de berørte havregioner eller subregioner en havstrategi for sine havområder i overensstemmelse med handlingsplanen i stk. 2, litra a) og b).

2. Medlemsstater, der deler en havregion eller subregion, samarbejder for at sikre, at de foranstaltninger, der er nødvendige for at nå dette direktivs mål, herunder navnlig de forskellige dele af havstrategierne i litra a) og b), hænger sammen og koordineres inden for hver havregion eller subregion på grundlag af nedenstående handlingsplan, for hvilken de berørte medlemsstater bestræber sig på at anvende en fælles tilgang:

a) forberedelse:

- i) en indledende vurdering af den nuværende miljøtilstand i de pågældende vandområder og de menneskelige aktiviteters miljøpåvirkning af disse, jf. artikel 8, der skal foreligge senest den. 15. juli 2012
- ii) en beskrivelse af god miljøtilstand for de pågældende vandområder, jf. artikel 9, stk. 1, der skal foreligge senest den 15. juli 2012
- iii) opstilling af en række miljømål og dertil knyttede indikatorer, jf. artikel 10, stk. 1, senest den 15. juli 2012
- iv) opstilling og gennemførelse senest den 15. juli 2014, medmindre andet gælder ifølge den relevante fællesskabslovgivning, af et overvågningsprogram med henblik på løbende vurdering og regelmæssig ajourføring af målene, jf. artikel 11, stk. 1

b) indsatsprogrammer:

- i) udarbejdelse senest i 2015 af et indsatsprogram med henblik på at opnå eller opretholde en god miljøtilstand, jf. artikel 13, stk. 1, 2 og 3
- ii) iværksættelse senest i 2016 af det i nr. i) nævnte program, jf. artikel 13, stk. 10.

3. Medlemsstater, der grænser op til den samme havregion eller subregion, der er omfattet af dette direktiv, og hvor havets tilstand er så kritisk, at der er behov for øjeblikkelig handling, udarbejder en fælles handlingsplan i henhold til stk. 1, der indebærer en tidligere iværksættelse af indsatsprogrammerne samt eventuelle strengere beskyttelsesforanstaltninger, forudsat at dette ikke udgør en hindring for opnåelse eller opretholdelse af en god miljøtilstand i en anden havregion eller subregion. I så fald skal:

- a) de berørte medlemsstater underrette Kommissionen om deres reviderede tidsplan og fortsætte i overensstemmelse med denne
- b) Kommissionen opfordres til at overveje at bistå medlemsstaterne med tiltag, der understøtter deres forstærkede indsats for at forbedre havmiljøet ved at gøre den pågældende region til et pilotprojekt.

#### *Artikel 6*

#### **Regionalt samarbejde**

1. Hvor det er praktisk og hensigtsmæssigt, anvender medlemsstaterne med henblik på den i artikel 5, stk. 2, omhandlede koordinering de eksisterende regionale institutionelle samarbejdsstrukturer, herunder strukturerne i de regionale havkonventioner, der omfatter den pågældende havregion eller subregion.

2. Med henblik på udarbejdelsen og gennemførelsen af havstrategier bestræber medlemsstaterne sig mest muligt på inden for hver havregion eller subregion ved hjælp af de relevante internationale fora, herunder

de regionale havkonventioners mekanismer og strukturer, at koordinere deres indsats med tredjelande, der har overhøjhed eller jurisdiktion over vandområder i samme havregion eller subregion.

I den forbindelse støtter medlemsstaterne sig så vidt muligt til relevante eksisterende programmer og aktiviteter, der er udviklet inden for strukturer under internationale aftaler såsom de regionale havkonventioner.

Hvis det er hensigtsmæssigt, udvides koordineringen og samarbejdet til alle medlemsstater i havregionens eller subregionens afvandingsområde, herunder indlandsstater, således at medlemsstaterne i den pågældende havregion eller subregion kan opfylde deres forpligtelser i henhold til dette direktiv under anvendelse af de etablerede samarbejdsstrukturer, der er foreskrevet i dette direktiv eller i direktiv 2000/60/EF.

#### *Artikel 7*

### **Ansvarlige myndigheder**

1. For hver havregion eller subregion udpeger medlemsstaterne senest den 15. juli 2010 den eller de myndigheder, der er ansvarlige for gennemførelsen af dette direktiv for deres havområder.

Senest den 15. januar 2011 forelægger medlemsstaterne Kommissionen en liste over de udpegede ansvarlige myndigheder sammen med de oplysninger, der er anført i bilag II.

Samtidig sender medlemsstaterne Kommissionen en liste over deres ansvarlige myndigheder i de internationale organer, som de deltager i, og som er relevante for gennemførelsen af dette direktiv.

Medlemsstaterne i hver havregions eller subregions afvandingsområde udpeger desuden en eller flere ansvarlige myndigheder med henblik på det samarbejde og den koordinering, der er nævnt i artikel 6.

2. Medlemsstaterne underretter Kommissionen om enhver ændring i de oplysninger, der er meddelt i henhold til stk. 1, senest seks måneder efter at en sådan ændring er trådt i kraft.

## KAPITEL II

### **HAVSTRATEGIER: FORBEREDELSE**

#### *Artikel 8*

### **Vurdering**

1. Medlemsstaterne foretager for hver havregion eller subregion og under hensyn til eventuelle eksisterende data en indledende vurdering af deres havområder, der omfatter følgende:

- a) en analyse af vandområdernes væsentlige egenskaber og karakteristika og nuværende miljøtilstand baseret på de vejledende lister i tabel 1 i bilag III og omfattende de fysisk-kemiske egenskaber, habitattyper, biologiske egenskaber og hydromorfologi
- b) en analyse af de væsentlige belastninger og påvirkninger, herunder fra menneskelige aktiviteter, af disse vandområders miljøtilstand, der
  - i) er baseret på de vejledende lister i tabel 2 i bilag III og omfattende de forskellige belastningers kvalitative og kvantitative sammensætning samt mærkbare tendenser
  - ii) omfatter de vigtigste kumulative og synergistiske virkninger, og
  - iii) tager hensyn til relevante vurderinger, der er udarbejdet i medfør af gældende fællesskabslovgivning
- c) en økonomisk og social analyse af vandområdernes udnyttelse samt af omkostningerne ved en forringelse af havmiljøet.

2. De i stk. 1 nævnte analyser skal inddrage aspekter vedrørende kystvande, overgangsvande og territorialfarvande, der er omfattet af de relevante bestemmelser i gældende fællesskabsret, navnlig direktiv 2000/60/EF. De skal også inddrage eller tage udgangspunkt i andre relevante vurderinger såsom vurderinger, der er

gennemført i fællesskab inden for rammerne af regionale havkonventioner med henblik på en samlet vurdering af havmiljøets tilstand.

3. Ved udarbejdelsen af de i stk. 1 omhandlede vurderinger bestræber medlemsstaterne sig ved hjælp af den i artikel 5 og 6 omhandlede koordinering på at sikre, at

- a) der anvendes samme vurderingsmetoder i den enkelte havregion eller subregion
- b) der tages hensyn til grænseoverskridende påvirkninger og forhold.

#### *Artikel 9*

### **Beskrivelse af en god miljøtilstand**

1. Under henvisning til den indledende vurdering, jf. artikel 8, stk. 1, skal medlemsstaterne for hver af de berørte havregioner eller -subregioner beskrive en række fælles karakteristika for en god miljøtilstand for havområderne på grundlag af de kvalitative deskriptorer i bilag I.

Medlemsstaterne inddrager de elementer, der er anført i den vejledende liste i tabel 1 i bilag III og omfattende de fysisk-kemiske egenskaber, habitattyper, biologiske egenskaber og hydromorfologi.

Medlemsstaterne inddrager endvidere belastninger og påvirkninger fra menneskelige aktiviteter i hver enkelt havregion eller subregion under hensyntagen til de vejledende lister, der er opstillet i tabel 2 i bilag III.

2. Medlemsstaterne underretter Kommissionen om vurderingen i henhold til artikel 8, stk. 1, og om beskrivelsen som omhandlet i nærværende artikels stk. 1, senest tre måneder efter færdiggørelsen af sidstnævnte.

3. Der fastlægges efter forskriftsproceduren med kontrol, som omhandlet i artikel 25, stk. 3, og på grundlag af bilag I og III, senest den 15. juli 2010 kriterier og metodiske standarder, som medlemsstaterne skal anvende, og som udformes med henblik på ændring af ikke-væsentlige elementer i dette direktiv ved at supplere det, for at sikre konsistens og gøre det muligt at foretage en sammenligning mellem havregioner eller subregioner med hensyn til, i hvilket omfang der er opnået en god miljøtilstand. Kommissionen hører alle berørte parter, inden den fremlægger forslag om sådanne kriterier og standarder, herunder regionale havkonventioner.

#### *Artikel 10*

### **Fastsættelse af miljømål**

1. På grundlag af den indledende vurdering, jf. artikel 8, stk. 1, fastsætter medlemsstaterne for hver havregion eller subregion en bred række af miljømål og dertil knyttede indikatorer for deres havområder med henblik på at sigte imod opnåelsen af en god miljøtilstand i deres havmiljø under hensyn til de vejledende lister over belastninger og påvirkninger i tabel 2 i bilag III og over karakteristika i bilag IV.

Ved fastsættelsen af disse mål og indikatorer tager medlemsstaterne hensyn til, at de relevante eksisterende miljømål, der er fastsat for samme vandområder på nationalt niveau, fællesskabsniveau eller internationalt niveau, stadig finder anvendelse, og sikrer, at disse mål er indbyrdes forenelige, samt at der i muligt omfang også tages hensyn til relevante grænseoverskridende påvirkninger og forhold.

2. Medlemsstaterne underretter Kommissionen om miljømålene senest tre måneder efter fastsættelsen.

#### *Artikel 11*

### **Overvågningsprogrammer**

1. På grundlag af den indledende vurdering, jf. artikel 8, stk. 1, udarbejder og gennemfører medlemsstaterne samordnede overvågningsprogrammer for den løbende vurdering af miljøtilstanden i deres havområder på grundlag af de vejledende lister over elementer i bilag III og V samt under henvisning til miljømålene, jf. artikel 10.



Overvågningsprogrammerne inden for hver havregion eller subregion skal være indbyrdes kompatible og skal bygge på og være forenelige med de relevante vurderings- og overvågningsbestemmelser, der er fastlagt i fællesskabslovgivningen, herunder habitat- og fugledirektivet, eller i henhold til internationale aftaler.

2. Medlemsstater, der deler en havregion eller subregion, udarbejder overvågningsprogrammer i overensstemmelse med stk. 1 og bestræber sig af hensyn til sammenhængen og koordineringen for at sikre, at

- a) der anvendes samme overvågningsmetoder i den enkelte havregion eller subregion med henblik på at lette sammenligningen af overvågningsresultaterne
- b) der tages hensyn til relevante grænseoverskridende påvirkninger og forhold.

3. Medlemsstaterne underretter Kommissionen om overvågningsprogrammerne, senest tre måneder efter at de er udarbejdet.

4. Der vedtages efter forskriftsproceduren med kontrol, som omhandlet i artikel 25, stk. 3, specifikationer og standardmetoder for overvågning og vurdering, der tager hensyn til eksisterende forpligtelser og sikrer sammenlignelighed mellem overvågnings- og vurderingsresultater, og som udformes med henblik på ændring af ikke-væsentlige elementer i dette direktiv ved at supplere det.

#### *Artikel 12*

### **Underretninger og Kommissionens vurdering**

På grundlag af alle underretningerne om hver havregion eller subregion i henhold til artikel 9, stk. 2, artikel 10, stk. 2, og artikel 11, stk. 3, vurderer Kommissionen for hver medlemsstat, om de meddelte elementer udgør en hensigtsmæssig ramme med henblik på at opfylde kravene i dette direktiv, og kan anmode den pågældende medlemsstat om yderligere oplysninger, der er tilgængelige og nødvendige.

Ved udarbejdelsen af disse vurderinger verificerer Kommissionen, om der er sammenhæng mellem rammerne inden for de forskellige havregioner eller subregioner og i Fællesskabet som helhed.

Inden for seks måneder fra modtagelsen af alle disse underretninger meddeler Kommissionen de pågældende medlemsstater, hvorvidt de meddelte elementer er i overensstemmelse med dette direktiv, og giver vejledning om eventuelle ændringer, den måtte finde nødvendige.

## KAPITEL III

### **HAVSTRATEGIER: INDSATSPROGRAMMER**

#### *Artikel 13*

### **Indsatsprogrammer**

1. Medlemsstaterne fastlægger for hver berørt havregion eller subregion de foranstaltninger, der skal træffes for at opnå eller opretholde en god miljøtilstand, jf. artikel 9, stk. 1, i deres havområder.

Disse foranstaltninger udformes på grundlag af den indledende vurdering, jf. artikel 8, stk. 1, under henvisning til miljømålene, jf. artikel 10, stk. 1, og under hensyntagen til de typer af foranstaltninger, der er opført i bilag VI.

2. Medlemsstaterne samler de foranstaltninger, der er fastlagt i henhold til stk. 1, i et indsatsprogram, under hensyntagen til relevante foranstaltninger, der kræves ifølge fællesskabslovgivningen, særlig direktiv 2000/60/EF, Rådets direktiv 91/271/EØF af 21. maj 1991 om rensning af byspildevand<sup>21)</sup>, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/7/EF af 15. februar 2006 om forvaltning af badevandskvalitet<sup>22)</sup> samt fremtidig lovgivning om miljøkvalitetskrav inden for vandpolitikken, eller internationale aftaler.

3. Ved udarbejdelsen af indsatsprogrammerne, jf. stk. 2, tager medlemsstaterne behørigt hensyn til princippet om bæredygtig udvikling og navnlig til de sociale og økonomiske konsekvenser af de påtænkte foranstalt-

ninger. Med henblik på at bistå den eller de ansvarlige myndigheder, der er omhandlet i artikel 7, med at forfølge deres mål på integreret vis, kan medlemsstaterne udpege eller oprette administrative rammer med henblik på at drage fordel af et sådant samspil.

Medlemsstaterne sikrer, at foranstaltningerne er omkostningseffektive og teknisk gennemførlige, og foretager konsekvensanalyser, herunder cost-benefit-analyser, inden nye foranstaltninger indføres.

4. Indsatsprogrammerne i medfør af nærværende artikel skal omfatte geografiske beskyttelsesforanstaltninger, der bidrager til sammenhængende og repræsentative net af beskyttede havområder og i tilstrækkelig grad dækker diversiteten i de enkelte økosystemer, såsom særlige bevaringsområder i henhold til habitatdirektivet og anvendelse af særligt beskyttede områder i henhold til fugledirektivet samt beskyttede havområder som fastlagt af Fællesskabet eller de berørte medlemsstater inden for rammerne af internationale eller regionale aftaler, som de er part i.

5. Såfremt medlemsstaterne finder, at forvaltningen af en menneskelig aktivitet på fællesskabsplan eller internationalt plan kan forventes at have væsentlig indvirkning på havmiljøet, navnlig i de områder, der er omhandlet i stk. 4, henvender de sig enkeltvis eller kollektivt til den kompetente myndighed eller den berørte internationale organisation med henblik på at få behandlet og eventuel vedtaget foranstaltninger, der kan være nødvendige for at opfylde dette direktivs mål og derved gøre det muligt at opretholde eller i relevant omfang genoprette økosystemernes integritet, struktur og funktion.

6. Medlemsstaterne offentliggør senest i 2013 og for hver havregion eller subregion relevante oplysninger om de områder, der er omhandlet i stk. 4 og 5.

7. Medlemsstaterne angiver i indsatsprogrammerne, hvordan foranstaltningerne skal gennemføres, og hvordan de vil bidrage til at opfylde miljømålene, jf. artikel 10, stk. 1.

8. Medlemsstaterne tager hensyn til de virkninger, deres indsatsprogrammer kan have på vandområder, der befinder sig uden for deres havområder, med henblik på at minimere risikoen for beskadigelse af og om muligt opnå en positiv påvirkning af disse vandområder.

9. Medlemsstaterne underretter Kommissionen og andre berørte medlemsstater om deres indsatsprogrammer, senest tre måneder efter at de er opstillet.

10. Medmindre andet gælder ifølge artikel 16, sikrer medlemsstaterne, at programmerne kan iværksættes, senest et år efter at de er opstillet.

#### *Artikel 14*

### **Undtagelser**

1. En medlemsstat kan udpege tilfælde inden for sine havområder, hvor miljømålene eller den gode miljøtilstand af en af grundene under litra a)-d) ikke kan opnås i alle henseender ved foranstaltninger truffet af denne medlemsstat eller af grunde, der er nævnt i litra e) ikke kan opfyldes inden for den fastsatte tidsfrist:

- a) handlinger eller undladelser, som den pågældende medlemsstat ikke er ansvarlig for
- b) naturlige årsager
- c) force majeure
- d) ændringer eller forandringer af havområdet's fysiske karakteristika på grund af foranstaltninger truffet af hensyn til overordnede samfundsinteresser, der tillægges større vægt end de negative miljøpåvirkninger, herunder eventuelle grænseoverskridende påvirkninger
- e) naturlige forhold, som umuliggør en forbedring af de pågældende havområders tilstand inden for tidsfristen.

Den pågældende medlemsstat identificerer tydeligt disse tilfælde i sine indsatsprogrammer og forelægger Kommissionen en begrundelse til underbygning af sit synspunkt. I den forbindelse skal medlemsstaterne se på følgerne for medlemsstaterne i den pågældende havregion eller subregion.

Den pågældende medlemsstat skal dog træffe passende ad hoc-foranstaltninger med henblik på fortsat at stile imod miljømålene, forebygge yderligere forringelser i de berørte havområders tilstand som følge af de i litra b), c) eller d) omhandlede forhold og begrænse de skadelige påvirkninger inden for hele den pågældende havregion eller subregion eller i andre medlemsstaters havområder.

2. I den situation, der er omhandlet i stk. 1, litra d), sikrer medlemsstaterne, at ændringerne eller forandringerne ikke vedvarende udelukker eller hindrer, at der opnås en god miljøtilstand i hele den pågældende havregion eller subregion eller i andre medlemsstaters havområder.

3. De i stk. 1, tredje afsnit, nævnte ad hoc-foranstaltninger integreres i det omfang, det er praktisk muligt, i indsatsprogrammet.

4. Medlemsstaterne udarbejder og gennemfører alle de elementer af havstrategierne, der er nævnt i artikel 5, stk. 2, idet de dog ikke ud over den indledende vurdering, der er omhandlet i artikel 8, er forpligtet til at træffe specifikke foranstaltninger, hvis der ikke er nogen væsentlig risiko for havmiljøet, eller hvis omkostningerne ikke ville stå i et rimeligt forhold til risikoen for havmiljøet, og forudsat at der ikke sker nogen yderligere forringelse.

Hvis en medlemsstat af en af disse grunde undlader at træffe foranstaltninger, forelægger den Kommissionen den nødvendige begrundelse til underbygning af sin beslutning, idet det sikres, at opnåelsen af en god miljøtilstand ikke permanent forhindres.

#### *Artikel 15*

#### **Anbefalinger for fællesskabsindsats**

1. Hvis en medlemsstat støder på et problem, der påvirker dens havområders miljøtilstand, og som ikke kan løses ved nationale foranstaltninger, eller som er knyttet til en anden fællesskabspolitik eller en international aftale, underretter den Kommissionen herom og forelægger dokumentation til underbygning af sit synspunkt.

Kommissionen reagerer inden for en frist på seks måneder.

2. Hvis der er behov for en indsats fra fællesskabsinstitutionernes side, forelægger medlemsstaterne Kommissionen og Rådet passende anbefalinger med henblik på foranstaltninger i relation til de i stk. 1 nævnte problemer. Medmindre andet er fastsat i den relevante fællesskabslovgivning, reagerer Kommissionen på sådanne anbefalinger inden for en frist på seks måneder, og den lader om nødvendigt anbefalingerne afspejle i de forslag, den forelægger Europa-Parlamentet og Rådet.

#### *Artikel 16*

#### **Underretninger og Kommissionens vurdering**

På grundlag af alle underretningerne om indsatsprogrammerne, jf. artikel 13, stk. 9, vurderer Kommissionen for hver medlemsstat, om programmerne udgør en hensigtsmæssig ramme med henblik på at opfylde kravene i dette direktiv og kan anmode den pågældende medlemsstat om at forelægge yderligere oplysninger, der er tilgængelige og nødvendige.

Ved udarbejdelsen af disse vurderinger verificerer Kommissionen, om der er sammenhæng mellem indsatsprogrammerne inden for de forskellige havregioner eller subregioner og i Fællesskabet som helhed.

Inden for seks måneder fra modtagelsen af alle disse underretninger meddeler Kommissionen de pågældende medlemsstater, hvorvidt de meddelte indsatsprogrammer er i overensstemmelse med dette direktiv, og giver vejledning om eventuelle ændringer, den måtte finde nødvendige.

## KAPITEL IV

### AJOURFØRING, RAPPORTER OG INFORMATION TIL OFFENTLIGHEDEN

#### *Artikel 17*

#### **Ajourføring**

1. Medlemsstaterne sikrer, at havstrategierne for hver berørt havregion eller subregion ajourføres.
2. Med henblik på gennemførelsen af stk. 1 gennemgår medlemsstaterne på en koordineret måde som omhandlet i artikel 5, følgende aspekter af deres havstrategier hvert sjette år efter udarbejdelsen:
  - a) den indledende vurdering og beskrivelsen af en god miljøtilstand, jf. henholdsvis artikel 8, stk. 1, og artikel 9, stk. 1
  - b) miljømålene, jf. artikel 10, stk. 1
  - c) overvågningsprogrammerne, jf. artikel 11, stk. 1
  - d) indsatsprogrammerne, jf. artikel 13, stk. 2.
3. Nærmere oplysninger om eventuelle ajourføringer efter den gennemgang, der er omhandlet i stk. 2, forelægges Kommissionen, de regionale havkonventioner og de berørte medlemsstater senest tre måneder efter offentliggørelsen som omhandlet i artikel 19, stk. 2.
4. Artikel 12 og 16 finder tilsvarende anvendelse.

#### *Artikel 18*

#### **Interimsrapporter**

Medlemsstaterne forelægger inden tre år efter offentliggørelsen af hvert indsatsprogram eller hver ajourføring heraf, jf. artikel 19, stk. 2, Kommissionen en kort interimsrapport med en beskrivelse af fremskridtene i gennemførelsen af programmet.

#### *Artikel 19*

#### **Offentlig høring og information**

1. I overensstemmelse med den relevante eksisterende fællesskabslovgivning sikrer medlemsstaterne, at alle berørte parter hurtigt får reelle muligheder for at deltage i gennemførelsen af dette direktiv, så vidt muligt under inddragelse af eksisterende forvaltningsorganer eller -strukturer, herunder regionale havkonventioner, videnskabelige rådgivende organer og regionale rådgivende råd.
  2. Medlemsstaterne offentliggør sammenfatninger af nedennævnte elementer i deres havstrategier eller ajourføringer heraf og gør det muligt for offentligheden at fremsætte bemærkninger hertil, som følger:
    - a) den indledende vurdering og beskrivelsen af en god miljøtilstand, jf. henholdsvis artikel 8, stk. 1, og artikel 9, stk. 1
    - b) miljømålene, jf. artikel 10, stk. 1
    - c) overvågningsprogrammerne, jf. artikel 11, stk. 1
    - d) indsatsprogrammerne, jf. artikel 13, stk. 2.
  3. For så vidt angår adgang til miljøoplysninger finder Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/4/EF af 28. januar 2003 om offentlig adgang til miljøoplysninger<sup>23)</sup> anvendelse.
- I overensstemmelse med direktiv 2007/2/EF og for at Kommissionen kan løse sine opgaver i forbindelse med dette direktiv, herunder navnlig den en gennemgang af havmiljøets tilstand i Fællesskabet, der er omhandlet i artikel 20, stk. 3, litra b), giver medlemsstaterne den adgangs- og brugsret til data og oplysninger, der er opnået ved de indledende vurderinger, der er foretaget i henhold til artikel 8, og gennem de overvågningsprogrammer, der er etableret i henhold til artikel 11.

Senest seks måneder efter, at de data og oplysninger, der er opnået ved de indledende vurderinger, der er foretaget i henhold til artikel 8, og gennem de overvågningsprogrammer, der er etableret i henhold til artikel 11, er blevet tilgængelige, skal disse data og oplysninger endvidere stilles til rådighed for Det Europæiske Miljøagentur, for at dette kan løse sine opgaver.

#### *Artikel 20*

### **Rapporter fra Kommissionen**

1. Kommissionen offentliggør sin første evalueringsrapport om gennemførelsen af dette direktiv senest to år efter at have modtaget alle indsatsprogrammer, dog senest i 2019.

Kommissionen offentliggør yderligere rapporter hvert sjette år derefter. Rapporterne forelægges Europa-Parlamentet og Rådet.

2. Kommissionen offentliggør senest den 15. juli 2012 en rapport med en vurdering af det bidrag, dette direktiv yder til gennemførelsen af medlemsstaternes eller Fællesskabets eksisterende forpligtelser, tilsagn og initiativer på fællesskabsplan eller på internationalt plan vedrørende miljøbeskyttelse af havområder.

Rapporten forelægges Europa-Parlamentet og Rådet.

3. De i stk. 1 omhandlede rapporter skal indeholde følgende:

- a) en redegørelse for fremskridtene i gennemførelsen af direktivet
- b) en gennemgang af havmiljøets tilstand i Fællesskabet foretaget i samråd med Det Europæiske Miljøagentur og de relevante regionale søfarts- og fiskeriorganisationer og -konventioner
- c) en analyse af havstrategierne sammen med forslag til, hvordan disse kan forbedres
- d) en sammenfatning af de oplysninger, der er modtaget fra medlemsstaterne, jf. artikel 12 og 16, og af Kommissionens vurderinger, jf. artikel 16, i relation til de oplysninger, der er modtaget fra medlemsstaterne, jf. artikel 15
- e) en sammenfatning af reaktionerne på hver af de rapporter til Kommissionen, der er udarbejdet af medlemsstaterne i henhold til artikel 18
- f) en sammenfatning af svarene på bemærkninger fra Europa-Parlamentet og Rådet til tidligere havstrategier
- g) en sammenfatning af bidraget fra andre relevante fællesskabspolitikker til opfyldelse af dette direktivs målsætninger.

#### *Artikel 21*

### **Statusrapport om beskyttede områder**

På grundlag af de oplysninger, som medlemsstaterne fremsender senest i 2013, udarbejder Kommissionen senest i 2014 en rapport om de fremskridt, der er gjort med etableringen af beskyttede havområder, under hensyntagen til eksisterende forpligtelser i henhold til gældende fællesskabsret samt til Fællesskabets og medlemsstaternes internationale forpligtelser.

Rapporten forelægges Europa-Parlamentet og Rådet.

#### *Artikel 22*

### **Fællesskabsfinansiering**

1. Som følge af den prioritering, som er uløseligt forbundet med fastlæggelsen af havstrategier, støttes gennemførelsen af dette direktiv med Fællesskabets eksisterende finansielle instrumenter på grundlag af gældende regler og betingelser.

2. De programmer, der udarbejdes af medlemsstaterne, medfinansieres af EU i overensstemmelse med de eksisterende finansielle instrumenter.

*Artikel 23***Revision af direktivet**

Kommissionen tager dette direktiv op til revision senest den 15. juli 2023 og foreslår om nødvendigt ændringer hertil.

## KAPITEL V

**AFSLUTTENDE BESTEMMELSER***Artikel 24***Tekniske tilpasninger**

1. Bilag III, IV og V kan ændres i lyset af den videnskabelige og tekniske udvikling efter forskriftsproceduren med kontrol i artikel 25, stk. 3, under hensyn til fristerne for revision og ajourføring af havstrategierne, jf. artikel 17, stk. 2.
2. Der kan efter forskriftsproceduren i artikel 25, stk. 2, vedtages:
  - a) metodiske standarder for anvendelsen af bilag I, III, IV og V
  - b) tekniske formater til fremsendelse og behandling af data, herunder statistiske og kartografiske data.

*Artikel 25***Forskriftsudvalg**

1. Kommissionen bistås af et udvalg.
2. Når der henvises til dette stykke, anvendes artikel 5 og 7 i afgørelse 1999/468/EF, jf. dennes artikel 8. Perioden i artikel 5, stk. 6, i afgørelse 1999/468/EF, fastsættes til tre måneder.
3. Når der henvises til dette stykke, anvendes artikel 5a, stk. 1-4, og artikel 7 i afgørelse 1999/468/EF, jf. dennes artikel 8.

*Artikel 26***Gennemførelse**

1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den 15. juli 2010. De underretter straks Kommissionen herom.  
Disse love og bestemmelser skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.
2. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen teksten til de vigtigste nationale retsforskrifter, som de udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.
3. Medlemsstater uden havområder sætter kun de retsforskrifter i kraft, der er nødvendige for at sikre overholdelsen af kravene i artikel 6 om regionalt samarbejde og artikel 7 om ansvarlige myndigheder.  
Hvis sådanne retsforskrifter allerede er i kraft i den nationale lovgivning, meddeler de pågældende medlemsstater Kommissionen teksten til disse retsforskrifter.

*Artikel 27***Ikrafttræden**

Dette direktiv træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i Den Europæiske Unions Tidende.

*Artikel 28***Adressater**

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.  
Udfærdiget i Strasbourg, den 17. juni 2008.

*På Europa-Parlamentets vegne*

H.-G. Pöttering

*Formand*

*På Rådets vegne*

J. Lenarčič

*Formand*

*BILAG I***Kvalitative deskriptorer til beskrivelse af en god miljøtilstand**

(omhandlet i artikel 3, nr. 5), artikel 9, stk. 1 og 3, og artikel 24)

- 1) Biodiversiteten er opretholdt. Kvaliteten og forekomsten af habitater samt udbredelsen og tætheden af arter svarer til de fremherskende fysiografiske, geografiske og klimatiske forhold.
- 2) Ikke-hjemmehørende arter indført ved menneskelige aktiviteter ligger på niveauer, der ikke ændrer økosystemerne i negativ retning.
- 3) Populationerne af alle fiske- og skaldyrarter, der udnyttes erhvervsmæssigt ligger inden for sikre biologiske grænser og udviser en alders- og størrelsesfordeling, der er betegnende for en sund bestand.
- 4) Alle elementer i havets fødenet, i den udstrækning de er kendt, er til stede og forekommer med normal tæthed og diversitet og på niveauer, som er i stand til at sikre en langvarig artstæthed og opretholdelse af arternes fulde reproduktionsevne.
- 5) Menneskeskabt eutrofiering er minimeret, navnlig de negative virkninger heraf, såsom tab af biodiversitet, forringelse af økosystemet, skadelige algeforekomster og iltmangel på vandbunden.
- 6) Havbundens integritet er på et niveau, der sikrer, at økosystemernes struktur og funktioner bevares, og at især bentiske økosystemer ikke påvirkes negativt.
- 7) Permanent ændring af de hydrografiske egenskaber påvirker ikke de marine økosystemer i negativ retning.
- 8) Koncentrationer af forurenende stoffer ligger på niveauer, der ikke medfører forureningsvirkninger.
- 9) Forurenende stoffer i fisk og skaldyr til konsum overstiger ikke de niveauer, der er fastlagt i fællesskabslovgivningen eller andre relevante standarder.
- 10) Egenskaberne ved og mængderne af affald i havet skader ikke kyst- og havmiljøet.
- 11) Indførelsen af energi, herunder undervandsstøj, befinder sig på et niveau, der ikke påvirker havmiljøet i negativ retning.

For at beskrive en god miljøtilstand i en havregion eller subregion som omhandlet i artikel 9, stk. 1, skal medlemsstaterne tage hensyn til hver af de kvalitative deskriptorer, der er opført på listen i dette bilag, med henblik på at identificere de deskriptorer, der skal anvendes til at beskrive en god miljøtilstand for den pågældende havregion eller subregion. Hvis en medlemsstat mener, at det ikke er hensigtsmæssigt at anvende én eller flere af disse deskriptorer, forelægger den Kommissionen en begrundelse som led i underretningen i medfør af artikel 9, stk. 2.

*BILAG II***Ansvarlige myndigheder**

(omhandlet i artikel 7, stk. 1)

- 1) Den eller de ansvarlige myndigheders navn og adresse – den eller de udpegede ansvarlige myndigheders officielle navn og adresse.
- 2) Den eller de ansvarlige myndigheders juridiske status – en kort beskrivelse af den eller de ansvarlige myndigheders juridiske status.
- 3) Ansvarsområde – en kort beskrivelse af den eller de ansvarlige myndigheders juridiske og administrative ansvar og deres rolle i de pågældende havområder.
- 4) Medlemskab – når den eller de ansvarlige myndigheder fungerer som koordineringsorgan for andre ansvarlige myndigheder, kræves der en liste over disse sammen med en sammenfatning af de institutionelle forbindelser, der er etableret for at sikre koordineringen.
- 5) Regional eller subregional koordinering – der kræves en sammenfatning af de mekanismer, der er oprettet for at sikre koordineringen mellem de medlemsstater, hvis havområder ligger inden for samme havregion eller subregion.

### *BILAG III*

#### **Vejledende liste over karakteristika, miljøbelastninger og påvirkninger**

(omhandlet i artikel 8, stk. 1, artikel 9, stk. 1 og 3, artikel 10, stk. 1, artikel 11, stk. 1, og artikel 24)

*Tabel 1*

#### **Karakteristika**

Fysiske og kemiske forhold	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Topografi og dybdemåling af havbunden</li> <li>– Temperaturforhold og isdække på års- og årstidsbasis, strømhastighed, upwelling, bølgeeksponering, blandingskarakteristika, turbiditet, opholdstid</li> <li>– Rumlig og tidsmæssig fordeling af salinitet</li> <li>– Rumlig og tidsmæssig fordeling af næringsstoffer (DIN, TN, DIP, TP, TOC) og ilt</li> <li>– pH- og pCO<sub>2</sub>-profiler eller tilsvarende anvendt til måling af forsuren af havet</li> </ul>
Habitattyper	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Fremherskende habitattype(r) i havbund og vandsøjle med en beskrivelse af de karakteristiske fysiske og kemiske forhold såsom dybde, vandtemperaturforhold, strømme og andre vandbevægelser, salinitet, havbundens struktur og lagssammensætning</li> <li>– Udpegning og kortlægning af særlige habitattyper, navnlig typer, der er anerkendt eller udpeget som værende af særlig videnskabelig interesse eller af interesse for den biologiske mangfoldighed i henhold til fællesskabslovgivningen (habitat- og fugledirektivet) eller internationale konventioner</li> <li>– Habitater i områder, der er væsentlige på grund af deres karakteristika, beliggenhed eller strategiske betydning. Dette kan omfatte områder, der er udsat for intense eller specifikke miljøbelastninger, eller områder, der bør have en specifik beskyttelsesordning.</li> </ul>
Biologiske forhold	<ul style="list-style-type: none"> <li>– En beskrivelse af de biologiske samfund, der er knyttet til de fremherskende habitater i havbund og vandsøjle. Dette omfatter oplysninger om planteplankton- og dyreplanktonsamfund, herunder arter samt sæsonbetinget og geografisk variabilitet</li> <li>– Oplysninger om dækfrøede planter, makroalger og bundens hvirvelløse fauna, herunder artssammensætning, biomasse og variabilitet på års- og årstidsbasis</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Oplysninger om fiskebestandenes struktur, herunder deres tæthed, udbredelse og alders/størrelsesfordeling</li> <li>– En beskrivelse af populationsdynamikken, det naturlige og faktiske udbredelsesområde samt status for marine pattedyrarter og krybdyrarter, der forekommer i havregionen eller subregionen</li> <li>– En beskrivelse af populationsdynamikken, naturligt og faktisk udbredelsesområde samt status for havfuglearter, der forekommer i havregionen eller subregionen</li> <li>– En beskrivelse af populationsdynamikken, naturligt og faktisk udbredelsesmåde samt status for andre arter, der forekommer i havregionen eller subregionen og er omfattet af fællesskabslovgivning eller internationale aftaler</li> <li>– En opgørelse over tidsmæssig forekomst, tæthed og rumlig udbredelse af ikke-hjemmehørende, eksotiske arter, eller, hvor det er relevant, genetisk distinkte former af hjemmehørende arter, der findes i havregionen eller subregionen.</li> </ul>
Andre forhold	<ul style="list-style-type: none"> <li>– En beskrivelse af situationen med hensyn til kemikalier, herunder kemikalier, der giver anledning til bekymring, sedimentkontaminering, hot spots, sundhedsproblemer og kontaminering af biota (især biota bestemt til konsum)</li> <li>– En beskrivelse af andre forhold eller karakteristika, der er typiske eller specifikke for havregionen eller subregionen</li> </ul>

Tabel 2

### Miljøbelastninger og påvirkninger

Fysisk tab	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Tildækning (f.eks. med menneskeskabte strukturer eller ved klappning)</li> <li>– Befæstning (f.eks. med permanente anlæg)</li> </ul>
Fysisk skade	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ændringer i tilsiltning (f.eks. udløb fra rørledninger, øget afstrømning og opmudring/klappning)</li> <li>– Afskrabning (f.eks. påvirkning af havbunden ved erhvervsfiskeri, sejlads, opankring)</li> <li>– Selektiv udvinding (f.eks. ved udforskning og udnyttelse af levende og ikkelevende ressourcer på havbund og i undergrund)</li> </ul>
Andre fysiske forstyrrelser	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Undervandsstøj (f.eks. fra skibsfart, akustisk undervandsudstyr)</li> <li>– Affald i havet</li> </ul>
Indgreb i hydrologiske processer	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Væsentlige ændringer i temperaturforhold (f.eks. ved udløb fra kraftværker)</li> <li>– Væsentlige ændringer i salinitetsforhold (f.eks. ved faste anlæg, der hæmmer vandbevægelser, og vandindvinding)</li> </ul>
Kontaminering med farlige stoffer	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Tilførsel af syntetiske forbindelser (f.eks. prioriterede stoffer, omhandlet i direktiv 2000/60/EF, der har betydning for havmiljøet, såsom pesticider, antibegrøningsmidler, lægemidler, f.eks. ved tab fra diffuse kilder, forurening fra skibe, atmosfærisk deposition) og biologisk aktive stoffer</li> <li>– Tilførsel af ikke-syntetiske stoffer og forbindelser (f.eks. tungmetaller og kulbrinter, f.eks. ved forurening fra skibe, efterforskning efter og udnyttelse af olie, gas og mineraler, atmosfærisk deposition, tilførsel fra floder)</li> <li>– Tilførsel af radionuklider</li> </ul>
Systematisk og/eller forsætlig udledning af stoffer	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Tilførsel af andre stoffer i fast, flydende eller luftformig tilstand som følge af en systematisk og/eller forsætlig udledning heraf i havmiljøet, som er tilladt i henhold til anden fællesskabslovgivning og/eller internationale konventioner</li> </ul>

Tilsætning af næringsstoffer og organiske stoffer	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Tilførsler af gødningsstoffer og andre kvælstof- og fosforrige stoffer (f.eks. fra punktkilder, og diffuse kilder, herunder landbrug, akvakultur, atmosfærisk deposition)</li> <li>– Tilsætning af organisk materiale (f.eks. udledning fra kloakker, fiske- og skaldyrsopdræt og tilførsel fra floder)</li> </ul>
Biologisk forstyrrelse	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Tilførsel af mikrobielle patogener</li> <li>– Indførelse af ikke-oprindelige arter og flytninger</li> <li>– Selektiv udtagning af arter, herunder tilfældige fangster af ikke-målarter (f.eks. ved erhvervs- og fritidsfiskeri)</li> </ul>

#### *BILAG IV*

### **Vejledende lister over karakteristika, der skal tages hensyn til ved fastsættelse af miljømål**

(omhandlet i artikel 10, stk. 1, og artikel 24)

- 1) Tilstrækkelig dækning af de elementer, der karakteriserer havområder henhørende under medlemsstaternes overhøjhed eller jurisdiktion inden for en havregion eller subregion.
- 2) Behov for a) ud fra definitionen af en god miljøtilstand at fastsætte mål, hvis opfyldelse resulterer i en ønsket tilstand, b) at fastsætte målbare mål og dertil knyttede indikatorer, der kan kontrolleres og vurderes, og c) at fastsætte operative mål, der refererer til konkrete gennemførelsesforanstaltninger med henblik på at understøtte opfyldelsen af målene.
- 3) Specifikation af den miljøtilstand, der skal opnås eller opretholdes, og formulering af denne tilstand i form af målbare egenskaber ved de elementer, der karakteriserer en medlemsstats havområder inden for en havregion eller subregion.
- 4) Målene skal være forenelige og ikke i modstrid med hinanden.
- 5) Specifikation af de ressourcer, der er nødvendige for at opfylde målene.
- 6) Formulering af mål og en tidsplan, herunder eventuelle midlertidige mål, for opfyldelsen af disse.
- 7) Specifikation af indikatorer, der kan benyttes til at overvåge fremskridt og støtte beslutningstagningen med henblik på målopfyldelsen.
- 8) Om nødvendigt specificeres referencepunkter (mål- og grænsereferencepunkter).
- 9) Behørig hensyntagen til økonomiske og sociale forhold i forbindelse med fastlæggelsen af mål.
- 10) Undersøgelse af den række miljømål med dertil knyttede indikatorer samt grænse- og målreferencepunkter, der er fastlagt i lyset af de i artikel 1 omhandlede generelle miljømål, med henblik på at vurdere, om opfyldelsen af målene vil føre til, at havområderne under en medlemsstats overhøjhed eller jurisdiktion inden for en havregion når den ønskede tilstand.
- 11) Overensstemmelse mellem miljømålene og de mål, som Fællesskabet og dets medlemsstater har forpligtet sig til at opfylde i henhold til relevante internationale og regionale aftaler, under anvendelse af de mål, der er mest relevante for den pågældende havregion eller subregion for at nå de miljømålsætninger, der er fastsat i artikel 1.
- 12) Efter fastsættelsen af miljømålene og indikatorerne bør de sammenholdes med de generelle miljømål, der er omhandlet i artikel 1, med henblik på at vurdere, om opfyldelsen af miljømålene vil føre til, at havområderne når den ønskede tilstand.

#### *BILAG V*

### **Overvågningsprogrammer**

(omhandlet i artikel 11, stk. 1 og artikel 24)

- 1) Der må fremlægges oplysninger med henblik på en vurdering af miljøtilstanden af afstanden til og fremskridtene hen imod en god miljøtilstand i overensstemmelse med bilag III og med de kriterier og metodiske standarder, der skal defineres i henhold til artikel 9, stk. 3.
- 2) Der må tilvejebringes oplysninger, som gør det muligt at udvælge egnede indikatorer for de miljømål, der er omhandlet i artikel 10.
- 3) Det må sikres, at der tilvejebringes oplysninger, som gør det muligt at vurdere virkningerne af de i artikel 13 nævnte foranstaltninger.
- 4) Konstateres der afvigelser fra den ønskede miljøtilstand, må der indføres aktiviteter, der gør det muligt at finde frem til årsagen til forringelsen og dermed til, hvilke afhjælpende foranstaltninger der eventuelt bør træffes for at vende tilbage til en god miljøtilstand.
- 5) Der må fremlægges oplysninger om kemisk forurening i arter bestemt til konsum fra områder med erhvervsfiskeri.
- 6) Der må indføres aktiviteter, der kan bekræfte, at de afhjælpende foranstaltninger resulterer i de ønskede ændringer og ikke i uønskede bivirkninger.
- 7) Der må indsamles oplysninger på havregionsniveau eller subregionsniveau i overensstemmelse med artikel 4.
- 8) Det må sikres, at fremgangsmåden ved vurdering og vurderingsmetoderne er indbyrdes sammenlignelige inden for og mellem havregioner og/eller subregioner.
- 9) Der må udarbejdes tekniske specifikationer og standardovervågningsmetoder på fællesskabsplan for at gøre oplysningerne sammenlignelige.
- 10) Der må så vidt muligt sikres overensstemmelse med eksisterende programmer udarbejdet på regionalt og internationalt niveau, så programmerne bliver sammenhængende og dobbeltarbejde undgås, under anvendelse af de retningslinjer for overvågning, der er mest relevante for den pågældende havregion eller subregion.
- 11) Som en del af den indledende vurdering, jf. artikel 8, må der indføres en vurdering af væsentlige ændringer i miljøforholdene og om nødvendigt nye og opdukkende problemer.
- 12) Som en del af den indledende vurdering, jf. artikel 8, må de i bilag II anførte relevante elementer, herunder deres naturlige variabilitet, medtages, og fremskridtene i retning af opfyldelsen af miljømålene fastsat i henhold til artikel 10, stk. 1, må i givet fald evalueres under anvendelse af de fastsatte indikatorer og deres grænse- eller målreferencepunkter.

#### *BILAG VI*

### **Indsatsprogrammer**

(omhandlet i artikel 13, stk. 1 og artikel 24)

- 1) Kontrol med input: forvaltningsforanstaltninger, der har indflydelse på det tilladte niveau af menneskelig aktivitet.
- 2) Kontrol med output: forvaltningsforanstaltninger, der har indflydelse på det tilladte niveau af forstyrrelser i en økosystemkomponent.
- 3) Rumlig og tidsmæssig fordelingskontrol: forvaltningsforanstaltninger, der har indflydelse på, hvor og hvornår en aktivitet må finde sted.
- 4) Foranstaltninger til koordinering af forvaltningen: redskaber, hvormed det sikres, at forvaltningen koordineres.
- 5) Foranstaltninger til forbedring af sporingen af havforurening, hvor dette er muligt
- 6) Økonomiske incitament: forvaltningsforanstaltninger, der giver brugerne af havøkosystemerne en økonomisk interesse i at agere på en måde, der bidrager til at opfylde målsætningen om en god miljøtilstand.

- 7) Skadebegrænsnings- og genopretningsværktøjer: forvaltningsværktøjer, der fremmer genoprettelse af beskadigede komponenter af havøkosystemer.
- 8) Kommunikation, inddragelse af interessenter og oplysning af offentligheden.

- 1) EUT C 185 af 18.8.2006, s. 20.
- 2) EUT C 206 af 29.8.2006, s. 5.
- 3) Europa-Parlamentets udtalelse af 14.11.2006, (EUT C 314 E af 21.12.2006, s. 86), Rådets fælles holdning af 23.7.2007 (EUT C 242 E af 16.10.2007, s. 11) og Europa-Parlamentets holdning af 11.12.2007 (endnu ikke offentliggjort i EUT), Rådets afgørelse af 14.5.2008.
- 4) EFT L 242 af 10.9.2002, s. 1.
- 5) EFT L 206 af 22.7.1992, s. 7. Senest ændret ved direktiv 2006/105/EF (EUT L 363 af 20.12.2006, s. 368).
- 6) EFT L 103 af 25.4.1979, s. 1. Senest ændret ved direktiv 2006/105/EF.
- 7) EFT L 309 af 13.12.1993, s. 1.
- 8) EFT L 327 af 22.12.2000, s. 1. Senest ændret ved direktiv 2008/32/EF (EUT L 81 af 20.3.2008, s. 60).
- 9) EFT L 179 af 23.6.1998, s. 1.
- 10) EFT L 73 af 16.3.1994, s. 19.
- 11) EFT L 104 af 3.4.1998, s. 1.
- 12) EFT L 118 af 19.5.2000, s. 44.
- 13) EFT L 240 af 19.9.1977, s. 1.
- 14) EFT L 322 af 14.12.1999, s. 32.
- 15) EFT L 67 af 12.3.1983, s. 1.
- 16) EFT L 322 af 14.12.1999, s. 18.
- 17) EUT L 108 af 25.4.2007, s. 1.
- 18) EFT L 358 af 31.12.2002, s. 59. Ændret ved forordning (EF) nr. 865/2007 (EUT L 192 af 24.7.2007, s. 1).
- 19) EUT C 364 af 18.12.2000, s. 1.
- 20) EFT L 184 af 17.7.1999, s. 23. Ændret ved afgørelse 2006/512/EF (EUT L 200 af 22.7.2006, s. 11).
- 21) EFT L 135 af 30.5.1991, s. 40. Senest ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1882/2003 (EUT L 284 af 31.10.2003, s. 1).
- 22) EUT L 64 af 4.3.2006, s. 37.
- 23) EUT L 41 af 14.2.2003, s. 26.